

CRNA GORA
OPŠTINA PLUŽINE
Sekretarijat za opštu upravu i
društvene djelatnosti
Broj: 019-069/25-05-944
Plužine, 2.12.2025.

Na osnovu člana 28 stav 3 Odluke o načinu i postupku učešća lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova ("Sl. List RCG – opštinski propisi", br. 33/05), Informacioni sistem **p o d n o s i**:

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI NACRTA STUDIJE REVIZIJE GRANICE, STATUSA, KATEGORIJE I REŽIMA ZAŠTITE ZAŠTIĆENOG PODRUČJA PARK PRIRODE "PIVA", OPŠTINA PLUŽINE I NACRTA ODLUKE O PROGLAŠENJU GRANICE, STATUSA, KATEGORIJE I REŽIMA ZAŠTITE ZAŠTIĆENOG PODRUČJA PARK PRIRODE "PIVA"

Vrijeme trajanja javne rasprave:

20 dana – Opština Plužine, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti je 29.09.2025. godine stavila na javnu raspravu Nacrt studije revizije granice, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog područja Park prirode "Piva", opština Plužine i Nacrt odluke o proglašenju granice, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog područja Park prirode "Piva" u skladu sa članom 33 Zakona o zaštiti prirode ("Službeni list CG", br. 54/16, 18/19 - drugi zakon i 84/24 - drugi zakon), počev od 30.09.2025. godine, zaključno sa 19.10.2025. godine.

Način sprovođenja javne rasprave:

U programu javne rasprave, br. 019-40/25-05-762 se navodi da će javna rasprava održati u elektronskoj, pisanoj i usmenoj formi i to:

1. Javna rasprava u elektronskoj formi organizuje se putem dostavljanja elektronskih primjedbi, predloga i sugestija građana i drugih zainteresovanih učesnika na e-mail adresu: opstauprava@pluzine.me u toku perioda predviđenog za javnu raspravu.
2. Javna rasprava u pisanoj formi organizuje se dostavljanjem pisanih primjedbi, predloga i sugestija građana i drugih zainteresovanih učesnika na adresu: Opština Plužine, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti, „Trg Plužina“, br. 4, 81435 Plužine ili neposredno predajom na pisarnici Građanskog biroa u zgradi Opštine, zaključno sa danom okončanja javne rasprave.
3. Javna rasprava u usmenoj formi organizuje se održavanjem centralne javne rasprave u TV salonu Centra za kulturu Plužine, dana 13.10.2025. godine sa početkom u 11 časova.

I. Javna rasprava u elektronskoj formi:

Na e-mail adresu: opstauprava@pluzine.me u toku perioda predviđenog za javnu raspravu su pristigle sledeće primjedbe, predlozi i sugestije:

I.1 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Jkanović Blažo, dipl.ing. šumarstva u penziji

I.1.1 Primjedba, predlog sugestija:

Da bi bila adekvatna Rasprava o Nactu Studije revizije granice, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog područja Park prirode “Piva” neophodno bi bilo da se imao na uvid dokument na osnovu kojeg je pokrenut postupak izrade navedene studije. U uvodnom dijelu Nacrta Studije u naslovu 1.1. Obrazloženje razloga pokretanja postupka Studije revizije iznešeni su određeni razlozi za pokretanje izrade Studije. Pregledom Nacrta studije od navedenih razloga može se reći da su u principu ispunjeni razlozi koji se odnose na dio kanjona rijeke Piva vezano za buduću HE “Kruševo” i magistralnog puta Plužine - Šćepan Polje. Ostali navedeni razlozi u uvodnom dijelu - 1.1. Obrazloženje razloga pokretanja postupka Studije revizije, nijesu uzeti u razmatranje, a odnosili su se na usklađivanje tekstualnog i kartografskog dijela ranijih uspostavljenih režima zaštite - Aktom o proglašenju, kao i na raubovanje šumskih ekosistema već su sa novim predlozima ta područja administrativno degradirana prevodeći ih u niži stepen zaštite u III zonu zaštite. Manjkavost Studije je i nesaradnja tima za izradu Studije sa lokalnim stanovništem kao i ne korišćenje adekvatnih podataka iz određenih planskih dokumenata.

Na osnovu uvida u Nact Studije revizije granice, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog područja Park prirode “Piva” koju je obradila Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore – Podgorica, stiče se dojam da pojedini učesnici – obrađivači nijesu posvetili adekvatnu pažnju obradi pojedinih poglavlja, niti su koristili dostupne podatke za određene oblasti i područja Parka prirode “Piva”.

Dio primjedbi na Nacrt Studije revizije granice, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog područja Park prirode “Piva” date su u narednom dijelu teksta, a neke su i iznešene na javnoj raspravi koja je održana 13.10.2025. godine.

Primjedbe su sljedeće:

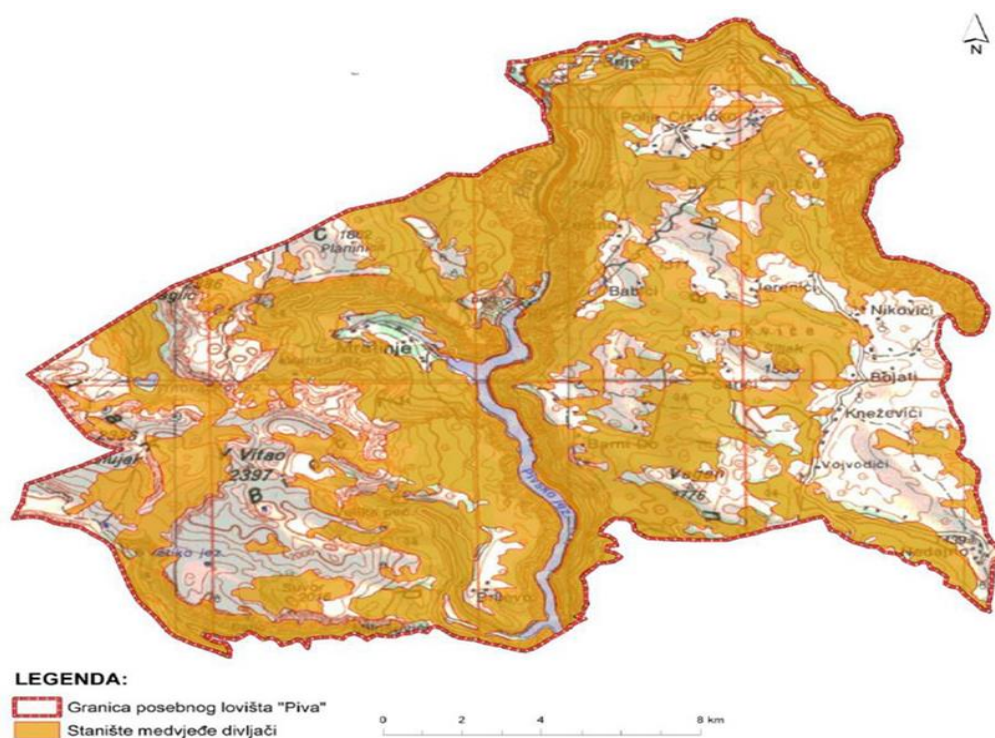
Na drugoj neobrojčenoj stranici gdje piše “VRSTA PROJEKTA: Studija revizije (član 28. Zakona o zaštiti prirode, „Sl. list CG“ br. 54/16, 18/19)” treba da stoji član 35, jer on propisuje Reviziju zaštićenih područja.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.
--

Korigovano u Studiji.

Data obrazloženja za iniciranje studije revizije koja su u poglavlju 1.1. Obrazloženje razloga pokretanja postupka Studije revizije – navedeni, a odnose se na HE Kruševo, dio magistralnog puta Šćepan Polje – Plužine, problemi i poteškoće u načinu sprovođenja zaštite, korišćenja i upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom u pogledu utvrđenih režima zaštite Odlukom o

proglašenju u tekstualnom dijelu u nekim zonama zaštite se razlikuje u odnosu na geoprostorne podatke – GIS - odnosno shp fajlovima, da nije adekvatno prenešeno zoniranje u Programu gazdovanja šumama za gazdinsku jedinicu “Planina Pivska” sa periodom važnosti od 2019. do 2028. godine, da je došlo do promjena odnosno do znatnog narušavanja šumskog ekosistema kako u gazdinskoj jedinici “Planina Pivska” tako i u gazdinskoj jedinici “Mratinje – Volujak”, gdje su prikazani primjeri devastacije - Slike (5 – 11) koje se nalaze u prilogu dokumenta, da nije dovoljno obrađena Pivska Planina i dr. U Nacrtu Studije nijesu obrađeni navedeni razlozi izuzev za dio koji se odnosio na HE Kruševo i dio magistralnog puta Šćepan Polje – Plužine. Ostali razlozi su zanemareni, odnosno, samo zoniranje o kome se govori u razlozima je ukinuto, odnosno prva i druga zona zaštite na Pivskoj Planini je prekvalifikovana u III zonu zaštite i time je to područje administrativnim putem degradirano. Predlažemo da se područja Malo borje, Razdolje, Rainovica, zatim područje Grabe i Borja stave u II stepen zaštite, jer se radi o staništima vrsta sa Aneksa I. U Nacrtu Studije navodi se da “Zonacija u ovom dokumentu nije utemeljena na dovoljno jasnoj i transparentnoj analizi staništa i vrsta. Nedostaje eksplicitna veza između konkretnih staništa i novih zona, odnosno studija ne daje konkretne podatke o područjima, predjelima i vrstama koje su ugrožene ili su izgubile biodiverzitetske i pejzažne vrijednosti na osnovu kojih studija daje predlog nove zonacije na području Parka prirode Piva.” Obrađivač Studije površno je pristupio ovoj problematici, i istraživanja koja oni navode su djelimična, nepotpuna i nijesu se koristili drugim izvorima podataka kao npr. lovna osnova za lovište posebne namjene “Piva”. U tom planskom dokumentu jasno se vide staništa određenih vrsta divljači pa i one sa Aneksa I, kao npr. za medvjeda i tetrijeba. Na sljedećim slikama dat je prikaz staništa medvjeda i tetrijeba (slike su preuzete iz lovne osnove za lovište posebne namjene “Piva”).

Slika; Stanište medvjede divljači

LEGENDA:

- Granica posebnog lovišta "Piva"
- Stanište velikog tetrijeba

0 2 4 8 km

Slika; Stanište velikog tetrijeba

Iz naprijed datog prikaza jasno se vidi da nije opravdano da se navedena područja koja su ranije izdvojena u zonu zaštite I i II prebace u zonu zaštite III.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Navedena studija sadrži relevantan broj podataka kada je ova problematika u pitanju i ne mora da sadrži sve detalje o zaštiti i valorizaciji lovne i druge faune. U okviru Plana upravljanja će se definisati mjere i smjernice u vezi bonifikacije i zaštite ovog dijela biodiverziteta sa akcentom na karakteristične vrste. Napominjemo da je Nacrt revizije pravilnika o zaštićenim vrstama na ocjeni kod Evropske komisije i da će njegovo usvajanje biti do kraja godine. U navedenom dokumentu biće trajno zaštićeni i sve vrste sa Ptičije direktive, kao i vrste sa Aneksa Natura 2000.

U poglavlju "2.3. Osnovne vrijednosti zaštićenog područja" u tekstu se dva puta javlja isti tekst - *4070 Klekovina bora krivulja (*Pinus mugo*) i dlakave alpske ruže (*Rhododendron hirsutum*).

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Sadržaj Studija zaštite/ revizije je propisan je članom 28 Zakona o zaštiti prirode.

U poglavlju "2.7. Položaj zaštićenog područja" navodi se "Zaštićeno područje Park prirode „Piva“ nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Crne Gore, na teritoriji opštine Plužine. Obuhvata prostor rijeke Pive i Tare i uglavnom je vezan za planinske masive Volujaka, Maglića i Bioča sa neposrednom okolinom." Treba dodati i Pivsku Planinu.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

Korigovano u Studiji.

U poglavlju „3.1.5. Hidrološke i hidrografske karakteristike“ navode se izvori manje i veće idušnosti. Međutim, na području Pivske Planine, kao bezvodno područje, ne navode se izvori koji su za to područje mnogo značajni kao npr. izvori u Crkvičkom Polju – izvori Kadionica, Slavanj, Bukovik i Graba, kao i u Brijegu Mlinski potok i izvor na Zagrađu i dr.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Studija zaštite/revizije ne predviđa da se moraju navesti svi izvori na području parka prirode i Opštine Plužine, ali će se tokom realizacije programskih aktivnosti Plana upravljanja voditi računa o zaštiti ovih i drugih hidroloških objekata.

U poglavlju „6.2. Šumarstvo“ – ima niz nedostataka kao na primjer:

Na predmetnom prostoru se nalaze relativno dobro očuvane sastojine sljedećih šumskih vrsta: (i) Sastojine šumske zajednice crnog bora (*Pinetum nigrae*), a u istom podnaslovu se navodi "Nažalost, sastojina crnog bora (*Pinetum nigrae*) u Mratinju, poznata kao Mratinjski Omar većim dijelom (na nižim pristupačnim terenima) degradirana je intenzivnom sječom, sačuvani su samo fragmenti u gornjim nepristupačnim djelovima. Ovo je neophodno usaglasiti sa stvarnim stanjem.

Sastojine bijelog bora sa primjesom crnog bora (*Pinetum nigrae-sylvestris*) ne nalazi se na području Jerinića već na lokaciji Borje koje pripada Crkvičkom Polju, a ne Jerinićima.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

Korigovano u Studiji. Takođe treba naglasiti da se područna jedinica Uprave za šume nije pridržavala pravila o zaštiti zaštitnih šuma.

Navodi se kanjon Sušice koji pripada NP "Durmitor".

U podnaslovu „6.5. Pejzažne karakteristike“ navodi se: "U okviru granica područja analiziranog za potrebe studije zaštite Regionalnog parka "Piva" izdvojeni su sljedeći tipovi predjela: Pivska planina, Dolina Pive, Pivska župa, Planinsko područje Bioč – Maglić - Volujak, nedostaje tip predjela kanjon Tare.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

Korigovano u Studiji.

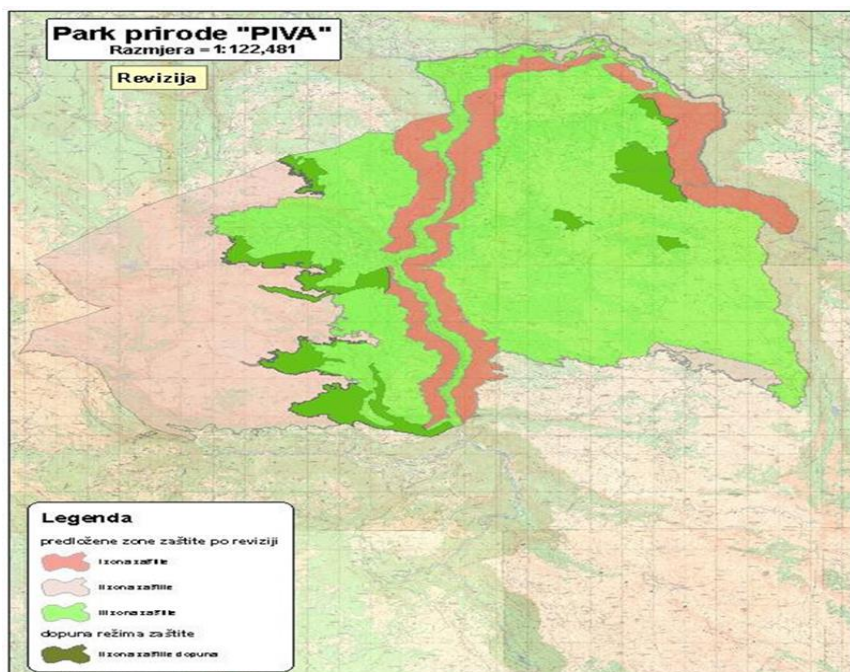
U poglavlju „6.9. Ugroženost područja i ocjena stanja biodiverziteta, problemi zaštite prirode“ u pasusu - Neplanska i nelegalna sječa šume intervencije u šumskim ekosistemima – u drugoj rečenici navodi se “Posljednje, posebno doprinosi lošoj slici upravljanja šumama u Parku od strane lokalne zajednice.” Adekvatnije bi bilo: “Posljednje, posebno doprinosi lošoj slici upravljanja i gazdovanja šumama Uprave za šume na području Parka od strane ne samo lokalne zajednice već i od šire javnosti.” Opisuje se da generalno utiče na gubitak staništa vodozemaca i gmizavaca, takođe utiče na nestajanje staništa pojedinih vrta gljiva i populacija, sitnih beskičmenjaka, ne opisujući uticaje na ostalu faunu, floru, zamljište i dr.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.
--

Korigovano u Studiji.

U poglavlju „7.1. Vrednovanje zaštićenog područja - podnaslov Raznolikost” stanište *4070 Klekovina bora krivulja (Pinus mugo) i dlakave alpske ruže (Rhododendron hirsutum) – pojavljuje – ponavlja se dva puta. Ista je situacija i u podnaslovu “Ekološka funkcija”.

U poglavlju „7.8. Režimi zaštite“ – Predloženo zoniranje neće doprinijeti unapređenju prostornog planiranja i efikasnijem upravljanju prirodnim vrijednostima za potrebe lokalne i šire zajednice, niti je izvršeno usklađivanje sa principima održivog razvoja i racionalnog korišćenja resursa. Nije izvršena adekvatna analiza prostornog rasporeda staništa, značajnih vrsta i njihovih ekoloških potreba, kao i pejzažnih i funkcionalnih karakteristika prostora što je i dovelo do neadekvatnog zoniranja. Imajući navedene kriterije kao i stanje na terenu potrebno je u zonu zaštite II dodati i površine - lokacije Malo borje, Razdolje, Rainovica, Graba, Borje, dio Babića omar i dio Kosmana na području Pivske planine, koje predstavljaju izuzetna staništa vrsta sa Aneksa I, kao i pejzažne i funkcionalne karakteristika prostora. Takođe u zonu zaštite II potrebno je dodati i dio kontaktnih površina šumskog kompleksa označenog kao “ zapadna planinska zona iznad rijeke i akumulacije Piva iznad 1.500 m n.m.v. koja obuhvata masive Bioča, Volujka i Maglića na teritoriji Crne Gore” koje predstavljaju nedjeljivo stanište vrsta sa Aneksa I, značajnih vrsta i njihovih ekoloških potreba, kao i pejzažnih i funkcionalnih karakteristika prostora. Na sljedećoj slici dat je prikaz površina koje se dodaju zoni zaštite II u predmetnoj studiji.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Aktivnosti koje navodite mogu se realizovati tokom važenja Plana upravljanja kroz jasno definisane jedogodišnje Programe. Proglašavanjem ekološke mreže Natura 2000 navedeni prostor će biti definisan po standardima Evropske Unije kroz uvažavanje statusa Direktive o habitatima i Ptičije direktive.

U naslovu „8.6. Smjernice upravljanja i zaštite u okviru zona zaštite (režima zaštite)“ u podnaslovu “Zabranjene aktivnosti sa režimom zaštite I (zona zaštite I):” u alineji “sječa stabala, grana, drveća i žbunja, uklanjanje vjetrolomova, vjetrolomova, šušnja, zemlje, kamena i drugog materijala, izuzev aktivnosti Upravljača dodati i u slučaju pojave biljnih i životinjskih bolesti i prenamnožavanja štetočina. Ovo se odnosi i na zonu zaštite II.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Aktivnosti koje pominjete ne razmatra ova studija već nadležne institucije. U zoni zaštite II je zabranjena sječa kao i lov.

U poglavlju „1.7.1. Prijedlog mjera zaštite ili mjera za popravljivanje stanja“ date su preporuke razne, ali nijesu date preporuke za gazdovanje šumama. Predlažem da se ovo poglavlje dopuni sa predlogom da će se “Gazdovati šumama na način gdje će se protežirati sistem gazdovanja koji će obezbijediti prirodnu obnovu, mješovitost i prebirnu strukturu sastojina, kao i koncept - prirodni bliski sistem gazdovanja, obezbjeđujući polifunkcionalnost šumskih ekosistema i trajni sastojinski biodiverzitet, uz uvažavanje različitih stanišnih i sastojinskih prilika.”

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

Korigovano u Studiji.

Primjedbe na tekst Odluke o proglašavanju granice, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog područja park prirode „Piva“:

U Članu 4 - Ponavlja se, *4070 Klekovina bora krivulja i dlakave alpske ruže.” - dva puta, i potrebno je dodati kod nabiranja ptica između ostalog i poljsku jarebicu, jarebicu kamenjarka, veliki tetrijeb, Suri orao, i dr.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.
--

Korigovano u Odluci i Studiji.

U Članu 5, tačka 3 potrebno je dodati “kopnene ekosisteme”.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.
--

Korigovano u Studiji.

Član 6 treba da glasi “Zona zaštite II obuhvata masive Bioča, Volujaka i Maglića na teritoriji Crne Gore, priobalni dio Tare, šumske sastojine na lokacijama Malo borje, Razdolje, Rainovica, Graba, Borje, dio Babića omara i dio Kosman kao i dio šumskog kompleksa Milogore na području Pivske planine – prema datom kartografskom prikazu i shp fajlu.

U “Zabranjene aktivnosti sa režimom zaštite I (zona zaštite I)” u alineji “sječa stabala, grana, drveća i žbunja, uklanjanje vjetrolomova, vjetrolomova, šušnja, zemlje, kamena i drugog materijala, izuzev aktivnosti Upravljača” dodati: „i u slučaju pojave biljnih i životinjskih bolesti i prenamnožavanja štetočina“. Ovo se odnosi i na zonu zaštite II.

U članu 6 gdje se navode “Dozvoljene aktivnosti sa održivim korišćenjem (zona zaštite III)” umjesto: “korišćenje šuma na način da se ne narušava stabilnost šumskih sastojina i obrast sastojina”, treba da stoji: “Gazdovati šumama na način gdje će se protežirati sistem gazdovanja koji će obezbijediti prirodnu obnovu, mješovitost i prebirnu strukturu sastojina, kao i koncept - prirodi bliski sistem gazdovanja, obezbjeđujući polifunkcionalnost šumskih ekosistema i trajni sastojinski biodiverzitet, uz uvažavanje različitih stanišnih i sastojinskih prilika”.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.
--

Korigovano u Odluci.

Na kraju Odluke treba dodati jedan član koji će glasiti : Sastavni dio odluke je i kartografski prikaz granica, parka prirode “Piva” i određene zone zaštite u parku prirode “Piva” u analognom i digitalnom obliku – shp fajlu u nacionalnom koordinatnom sistemu.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Već napisano u prilogu 4 Odluke.

Naprijed date primjedbe su date u najboljoj namjeri da se područje parka prirode "Piva" adekvatno zaštititi, unaprijedi i očuva i za buduće generacije, i predlažem da se iste i prihvate.

I. 2 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Predrag Popović

I.2.1 Primjedba, predlog sugestija: Zaprepašten namjerom da se bagatelišu zone zaštite PP Piva imam moralnu obavezu da istaknem protivljenje takvim namjerama.

Nikad nijesam bio protivnik razvoja našeg kraja i ako se baš mora „progutati žaba“ zvana HE Kruševo, evo da je progutamo.

Ali umanjiti stepen zaštite tj. praktično ostaviti bez zaštite šumski kompleks na Pivskoj planini i time omogućiti eventualnu sječu, nije, i nikako ne može biti plan razvoja.

Zato molim priređivače da bar ovaj dio koji gravitira ZONI 1, kanjonu Tare (koji je svakako zaštićen po dva osnova) – šume malog Borja, Razdolja, Rajnovice, Pogledine, Nakla i svakako šire područje Borja stave najmanje u ZONU 2, kako bi izbjegli to što se, sva je prilika sprema.

Potpuno mi je nejasan motiv za skidanje zaštite sa pomenutog dragulja, nema racionalnog objašnjenja, te stoga mogu samo da slutim...

U nadi da ćete čuti vapaj nekoga čiji su preci stoljećima čuvali, da bi im od Kralja Nikole čitav pomenuti kompleks bio dodijeljen kao PLEMENSKA šuma, srdačno vas pozdravljam.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Kako i sami navodite kanjonu Tare koji zaštićen kao dio Nacionalnog parak Durmitor i kao rezervat biosvere UNESCO-a. Takođe pojedini šumski sistemi koje navodite su takođe zaštićeni kao zaštitne šume u okviru gazdovanja Uprave za šume, područne jedinice Plužine i postoje godišnji Planovi gazdovanja u kojima se vodi računa o njihovoj zaštiti.

I. 3 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Crnogorsko društvo ekologa

I.3.1 Primjedba, predlog sugestija: Ključni komentari na Nacrt Odluke i relevantnom dijelu Nacrta Revizije studije zaštite: Ne smije se dozvoliti izmjena kojom se smanjuje obuhvat Zone I, jer se time direktno narušava kontinuitet zaštite jednog od najvrijednijih prirodnih područja Crne Gore. Smanjenjem Zone I ugrožava se integritet kanjona Pive – ključnog staništa endemskih i ugroženih vrsta – i krše se međunarodne obaveze države prema Bernskoj konvenciji i EMERALD mreži.

Prema odluci iz 2018. godine, režim zaštite obuhvatao je cijeli kanjon Pive i Tare, što je bilo u skladu sa međunarodnim obavezama Crne Gore u okviru EMERALD mreže i Bernske konvencije. Takva izmjena otvara vrata devastaciji prostora kroz infrastrukturne projekte u zonama (posebno planirane hidroelektrane Buk Bijela, Kruševo) koje su do sada bile pod strogim režimom zaštite. Neophodno je hitno vratiti prvobitni obuhvat i režim Zone I utvrđen odlukom EPA 240-6/2018,

kao jedini garant očuvanja prirodnog integriteta i međunarodnog kredibiliteta Crne Gore u oblasti zaštite prirode. Predlaže se vraćanje ranijeg procentualnog odnosa i obuhvata Zone I u skladu sa dokumentom iz 2018. godine (EPA odluka 240-6/2018). Prebacivanje područja iz Zona I i II u zonu III, a posebno u dijelu kanjona Pive i Tare u kojima su dozvoljene aktivnosti izgradnje HE objekata nisu utemeljene u prethodnoj Studiji zaštite i novim istraživačkim nalazima, te se sumnja da se izmjena vrši kako bi se omogućio razvoj HE objekata Buk Bijela i Kruševo uz otvoreno kršenje međunarodnih obaveza prema Bernskoj konvenciji i EMERALD mreži i Natura 2000 Direktivama.

Na primjeru kanjona Komarnice vidimo koliko je vrijednost kanjona u Crnoj Gori površno i poznata, a lako dokaziva istraživanjima sprovedenih od strane nezavisnih stručnjaka. Takođe, vidimo da ako postoji značajan konflikt između zaštite ovako vrijednih područja i izgradnje diskutabilnih hidroenergetskih projekata, ozbiljni investitori biraju da ne grade HE u takvim područjima.

Dio kanjona Pive i rijeka Piva nizvodno od brane i dalje predstavljaju dio divljeg, očuvanog, netaknutog sistema Tara - Piva - Drina, i ugrožavanje jednog od njenih djelova negativno bi uticalo na cijeli sistem.

Obrazloženje ključnog komentara:

Prema novom nacrtu odluke, površina Zone I zaštite je neopravdano smanjena sa 20,32% (2018) na 12,60% (4.086,57 ha), zona II sa 28,19% na 27,93%, dok je zona III je povećana sa 51,49% na 59,47% (19.282,05 ha) u poređenju sa Vladinom odlukom o zonama iz 2018. godine. Ne samo da su neopravdano i neutemeljeno sa aspekta zaštite prirode, rijeka Piva i kanjon isključeni iz zone I, već i veoma važna planinska i šumska područja:

Informacije o važećim režimima zaštite:

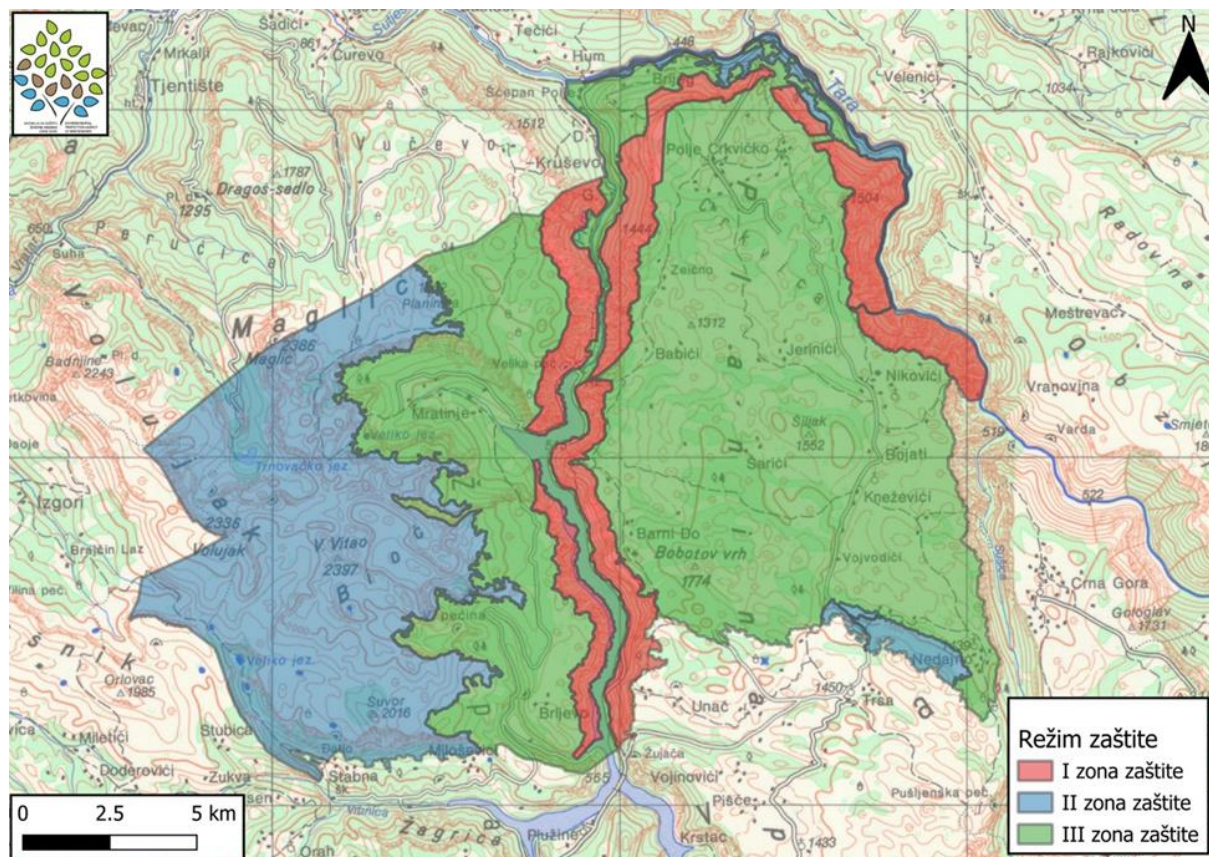
Podaci o ustanovljenim režimima, zonama i mjerama zaštite i korišćenja prirodnih resursa i dobara

Na području Regionalnog parka „Piva“ utvrđuju se režimi zaštite I, II i III stepena.

Režim zaštite I stepena, ukupne površine 6.598 ha, odnosno 20,32 % područja, obuhvata teško pristupačnu kamenitu visokoplaninsku površ planine Bioč (jugozapadni dio) oivičenu grebenima: Krvava brda, Biočke grede, Pandurica, Plandište i Ravno pleće; područje kanjona (uključujući i vodenu površinu) rijeka Pive i Tare (prirodnom granicom) kao i određeno reprezentativno šumsko područje u reonu Milogora (ispod velikog Ljeljenka do sela Pod Milogora), kao i kanjonski dio Pivskog jezera (isključujući jezersku površ) u zoni parka.

Režim zaštite II stepena, ukupne površine 9.156 ha, odnosno 28,19 % područja, obuhvata centralne površi planine Bioč, Maglić, područje sastavaka rijeka Pive i Tare, Papratište, Babino brdo, Jasena, Liječevina, Likica do, Mačkov do, Odžica glavica, Božurev do, Katunsko polje tj. slabo naseljena područja sa potencijalom za razvoj turizma. Ovo područje obuhvata i središnji dio doline kanjona rijeke Tare od Šćepan polja do Brštanovice kao i dio šumskog područja Milogore i

Mratinjskog omara i određena reprezentativna šumska područja u reonu Razdolje (Rainovića), Borje, Babića omar i Kosman (Slanobitne).

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Kanjoni rijeke Pive i Tare su u prvoj zoni zaštite, djelovi koji nisu devastirani. Kako je u Studiji navedeno Park je isključio dio prostora koji je trajno devastiran izgradnjom HE "Piva". U predhodnoj Studiji, sam objekat elektrane je ostao u prvoj zoni zaštite čime su ograničeni radovi na objektu iz čega proizilazi da se zbog nemogućnosti intervencija tekućeg održavanja prostora može ugroziti funkcionisanje objekta, ali i bezbjednost zaposlenih lica u elektrani. Dalje, sam magistralni put je ostao u prvoj zoni zaštite, a predstavlja objekat koji zahtjeva rekonstrukciju i konstantno održavanje. Prilikom terenskih istraživanja analizirano je stanje u područjima zahvata HE "Piva" i utvrđene su određene promjene koje su zahtijevale izmjene granica zona zaštite. Zbog neodgovornosti korisnika šuma, i devastacije istih pojedine zone izgubile su veći stepen zaštite I svoj prvobitni status. Princip održivog korišćenja prostora neophodno je da bude implementiran kroz rad ovog zaštićenog područja.

Kanjon Pive ispod Hidroelektrane Piva nominovan je kao dio EMERALD mreže, ali su terenska istraživanja pokazala da je područje devastirano.

Studije zaštite/revizije se ne radi da budu garant očuvanja, rad Upravljača i prostorno-planska dokumentacija mora biti ispoštovana.

I.3.2 Primjedba, predlog sugestija: Komentar na Odluku 2 Opis osnovnih ciljnih vrijednosti, član 4 (a): Neprihvatljivo je da se rijeka Piva ispod brane svrstava u niži režim zaštite, jer upravo taj dio podržava više od polovine populacija ciljnih vrsta riba koje zavise od tekućih voda. Ignorisanje ovog činjeničnog stanja značilo bi svjesno ugrožavanje ekološke ravnoteže i opstanak vrsta od ključnog značaja za biodiverzitet regiona. Rijeka Piva mora biti uvrštena u Zonu I, jer svako drugo rješenje predstavlja ozbiljan korak unazad u zaštiti prirodnih vrijednosti i naučno neutemeljeno umanjeње njenog ekološkog značaja.

Obrazloženje komentara 2: Većina ciljnih vrsta riba za zaštitu čije su populacije jako prorijeđene (potočna pastrmka - *Salmo faroides*, mladica - *Hucho hucho*, jezerska zlatovčica - *Salvelinus alpinus*, lipljen - *Thymallus thymallus*, potočna mrena - *Barbus peloponnensis*, skobalj - *Chodrostoma nasus*, jelsovka - *Leuciscus souffia*, gaovica - *Phoxinus phoxinus*, peš - *Cottus gobio*) zavisi od rijeka sa tekućom vodom. Sve rijeke ispod brane Piva trebale bi biti u I ili II režimu jer podržavaju oko 50% populacija tih vrsta. Štaviše, ljeti/jesen rijeka Piva ima više vode od Tare, tako da bi to moglo biti još važnije sezonski.

Dodatna napomena - kao jedna od ciljnih vrsta za zaštitu navodi se jezerska zlatovčica (*Salvelinus alpinus*) koja je unesena vrsta, dok potočna mrena (*Barbus peloponnensis*) je pogrešno ime (riječ je o vrsti iz Grčke).

Odgovor: PRIMJEDBA SE NA PRIHVATA.

Kanjonski dio rijeke Pive je u I zoni zaštite. Biodiverzitet u cjelini ne može pretpjeti bitne izmjene. Neophodno je u budućem vremenu insistirati na izgradnji prečešćivača otpadnih voda iz akumulacionog jezera kako bi se sačuvao biodiverzitet kako jezera tako i rijeke Pive.

I.3.3 Primjedba, predlog sugestija Komentar na Nacrt Odluke 3, član 4. (b): Neophodno je hitno vratiti strogi režim zaštite nad kanjonom Pive i drugim staništima od prioriteta za zaštitu (*9180, *9530, *91E0) koji su u kanjonu Pive svrstani van Zone I, iako upravo ta područja predstavljaju ključno jezgro biološke raznolikosti i zaštite endemskih vrsta. Osnova zonacije mora uključiti izostavljena staništa *7220 (izvori sa formacijama sedre) i brojne značajne ptičje vrste (npr. *Bubo bubo*, *Aquila chrysaetos*, *Falco peregrinus*). Gubitak adekvatne zaštite za više od 50% populacije vidre (*Lutra lutra*) i ugrožavanje ključnih staništa balkanske divokoze (*Rupicapra rupicapra balcanica*) predstavlja direktno kršenje međunarodnih obaveza Crne Gore prema mreži Emerald i Bernskog konvenciji. Predložene izmjene kojima se gotovo 60% parka svrstava u Zonu III ne smiju biti dozvoljene jer predstavljaju ozbiljno urušavanje sistema zaštite i faktičko izuzimanje tih područja iz režima prirodnog parka.

Obrazloženje na Nacrt Odluke 3, član 4 (b): Predložene izmjene kojima se gotovo 60% parka svrstava u Zonu III predstavljaju ozbiljno urušavanje sistema zaštite i faktičko izuzimanje tih

područja iz režima nacionalnog parka. U takvim uslovima, gdje je dozvoljena gradnja turističke, putne i hidroenergetske infrastrukture i svih drugih infrastrukturnih projekata, očuvanje vrijednih Natura 2000 staništa i vrsta postaje nemoguće i nije opravdano ponuđenim dokumentima.

Posebno je alarmantno što su najvažnija područja prioriternih staništa (*9180 Šume velikih nagiba i klisura, *9530 (Sub)mediteranske šume endemičnih crnih borova, *7220 Izvori sa formacijama sedre, *91E0 Aluvijalne šume crne johe i gorskog jasena i ostale Natura stanišne tipove visoke reprezentativnosti (A): 91L0 Ilirske hrastovo-grabove šume, 91K0 Ilirske bukove šume, 8220 Silikatne stijene sa hazmofitskom vegetacijom, 9110 Acidofilne bukove šume) u kanjonu Pive svrstana van Zone I, iako upravo taj prostor predstavlja ključno jezgro biološke raznolikosti i zaštite endemskih vrsta.

Izostavljanje staništa *7220 (Okamenjeni izvori sa formacijama sedre - Cratoneurion) i brojnih značajnih ptičjih vrsta koje se gnijezde na liticama kanjona Pive (npr. Bubo bubo, Aquila chrysaetos, Falco peregrinus) dodatno ukazuje na nedopustivo slabljenje naučne i konzervacione osnove zoniranja. Gubitak adekvatne zaštite za populacije vidre (Lutra lutra) pri čemu će više od 50% populacije ove vrste ostati bez prave zaštite ako se odobri nova zonacija, i ugrožavanje ključnog staništa balkanske divokoze u kanjonu Pive (Rupicapra rupicapra balcanica) predstavljaju direktno kršenje međunarodnih obaveza Crne Gore prema mreži Natura 2000, Emerald i Bernskog konvenciji. Stanište 7220 Okamenjeni izvori sa formacijama sedre uglavnom se nalazi duž Pive i Tare, ali nedostaje na popisu. Na primjer, Čokovo Vrelo na 43.30778°, 18.84639°.

Ovakav model „zone održivog korišćenja“ u praksi znači otvaranje prostora za devastaciju pod izgovorom razvoja, a ne za održivo upravljanje. Neophodno je hitno vratiti strogi režim zaštite nad kanjonom Pive i drugim prioriternim staništima – njihovo prebacivanje u Zone I i II jedini je način da se spriječi gubitak najvrednijih prirodnih područja i očuva međunarodni kredibilitet Crne Gore u oblasti zaštite prirode.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

U ekspertskom izvještaju za kopnena staništa nije navedeno stanište koje vi navodite, ili nema reprezentativnost A ili B. U svakom slučaju područje će biti u sastavu buduće Natura 2000 mreže koja će biti usaglašena sa EU standardima (Direktive o habitatima i Ptičije directive).
--

I.3.4 Primjedba, predlog sugestija: Komentar na Nacrt Odluke 4, finansiranje, član 11. Potrebno je obezbijediti finansiranje iz državnog budžeta za rad upravljača PP Piva.

Obrazloženje na Nacrt Odluke 4, finansiranje: Ako ne bude finansiranja iz državnog budžeta, Park prirode će se pretvoriti u komercijalno preduzeće koje će bazirati svoje poslovanje na prodaji karata i na isključivo profitabilnim aktivnostima, zanemarujući aktivnosti istraživanja i zaštite prirode, što je zapravo inicijalna svrha parka.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Sredstva za rad upravljača Član 57 Zakona o zaštiti prirode, sredstva za rad upravljača obezbjeđuju se iz: - Budžeta Crne Gore, odnosno budžeta jedinice lokalne samouprave u skladu sa godišnjim programom i planom upravljanja; - naknada za korišćenje zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže; - donacija; - drugih izvora u skladu sa zakonom.

I.3.5 Primjedba, predlog sugestija Komentar na Nacrt Odluke 5, Rok za donošenje plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja, član 12. Unijeti u Odluku odredbu o zabrani bilo kakve nove gradnje osim obnove do donošenja novog plana upravljanja Parkom prirode.

Obrazloženje na Nacrt Odluke 5, Rok za donošenje plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja, član 12. Ovo je praksa koja nije nepoznata i koja se koristila do sada u crnogorskoj praksi (npr. NP Prokletije). Prije usvajanja plana upravljanja u parku ne bi trebala biti dozvoljena nikakva gradnja.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

Korigovano u Odluci.

Komentari na Studiju revizije o proglašavanju granice, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog područja Park prirode “Piva” (u daljem tekstu Nacrt Studije revizije).

I.3.6 Primjedba, predlog sugestija: Komentar 1 na Nacrt Studije revizije, hidrologija, str 26: Neki od preostalih kraških izvora (stanište *7220), poput Čokovog vrela, bili bi poplavljeni izgradnjom HE Kruševo, što predstavlja trajni negativni uticaj. Hitno treba vratiti strogi režim zaštite kanjona Pive i prioriternih područja kroz Zone I i II i kritički osporiti projekte koji trajno ugrožavaju staništa, uključujući HE Kruševo.

Obrazloženje 1 na Nacrt Studije revizije, hidrologija, str 26: Dio iz Nacrta Studije revizije: U slivu Pive i Tare ističu se brojna karstna vrela. Najizdašniji izvori Pive, koji su uglavnom potopljivi Pivskom akumulacijom su: Dubrovska vrela ($Q_{min}=500$ l/s); Vrela Dube ($Q_{min}=500$ l/s), Bezujski mlini ($Q_{min}=500$ l/s); Sinjac Pivsko oko ($Q_{min}=500$ l/s), Rastioći ($Q_{min}=200$ l/s); Međeđak ($Q_{min}=500$ l/s); Nozdruč ($Q_{min}=500$ l/s); Jakšića vrela ($Q_{min}=100$ l/s); Sutulija ($Q_{min}=50$ l/s); Kaluđerovo vrela ($Q_{min}=100$ l/s) i Čokova vrela ($Q_{min}=100$ l/s). U kanjonu Tare nizvodno od ušća Sušice sa lijeve strane kanjona ističu brojna vrela među kojima su najpoznatija Nozdruč ($Q_{min}=100$ l/s), Sige ($Q_{min}=100$ l/s), Izvori u Lijevćanima ($Q_{min}=10$ l/s) i Vukovića vrela u zaseoku Papratišta ($Q_{min}=100$ l/s).

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Revizija Studije nije rađena zbog HE Kruševo. Da bi se krenulo u proceduru izgradnje HE Kruševo neophodno je da projekat prođe svu potrebnu proceduru između ostalog i Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu, tako da ukoliko elaborat pokaže da će projekat imati uticaja na životnu sredinu do izgradnje HE Kruševo ne može doći, bez obzira u kojoj zoni je tok rijeke Pive.

Potencijalne navedene aktivnosti su u duhu opredjeljenja datih u novom PPCG do 2040. godine i Prostorno –urbanističkom planu opštine Plužine.

I.3.7 Primjedba, predlog sugestija: Komentar 2 na Nacrt Studije revizije, strana 42: Nije sprovedena odgovarajuća procjena u skladu sa članovima 45-52 Zakona o zaštiti prirode ("Službeni list Crne Gore", br. 54/16 od 15.08.2016, 18/19 od 22.03.2019, 84/24 od 06.09.2024). Mora se sprovести odgovarajuća procjenu plana promjene režima jer će on ozbiljno promijeniti zaštitu područja Emerald i omogućiti izgradnju novih hidroelektrana. Crna Gora ovom revizijom i pratećom Odlukom planira da prekrši član 3 i član 4, tačke 1, 2 i 3 Bernske konvencije, te Preporuku br. 157 (2011) Stalnog odbora, usvajanjem niza dokumenata kojima se smanjuje zaštita područja Emerald i dozvoljava izgradnja hidroelektrana Buk Bijela i Kruševo.

Obrazloženje 2 na Nacrt Studije revizije, strana 42:

Kanjon Pive ispod Hidroelektrane Piva nominovan je kao dio EMERALD mreže (Slika 2.), sa kodom ME000000N. Poslednja lista zvanično nominovanih područja može se pronaći na linku: <https://rm.coe.int/pa09e-2022-updated-list-officially-nominated-candidate-emerald-sites/1680a93c85>.

U okviru EMERALD mreže Pive identifikovana su sledeća staništa sa Liste 4 Bernske konvencije: Bukove šume, Šume hrastovog graba, Termofilne i supramediterranske hrastove šume, Mješovite termofilne šume, Balkanske šume crnog bora, Formacije obalne vrbe.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Emerald mreža je preteča ekološke mreže Natura 2000 koja je u završnoj fazi i koja će dati završni koncept značajnih prirodnih staništa i vrsta, njihove zaštite i kontrolisane valorizacije.

I.3.8 Primjedba, predlog sugestija: Komentar 2 na Nacrt Studije revizije, strana 93: Presjecanje migratornih koridora koje koriste krupne zvijeri, kao i ostale životinjske vrste će uništiti najreprezentativnija staništa koju iste koriste za ishranu i sklonište, što je jednako trajnoj devastaciji te se ne može opravdati izgradnja HE objekata koja će dovesti do ovakve degradacije. Kao što je navedeno u Nacrtu Studije revizije brane, akumulaciona jezera i pristupni putevi trajno fragmentirali ključna staništa i migratorne koridore medvjeda, vuka i drugih vrsta, ugrožavajući cijeli ekosistem parka, te u ovom slučaju ne postoji "pažljivo planiranje" nego postojeća zaštita po zonama mora biti prioritet u Parku prirode Piva.

Obrazloženje 2 na Nacrt Studije revizije, strana 93: U dijelu Nacrta Studije revizije se navodi: Izgradnja novih hidroenergetskih objekata u ovom reonu mora se pažljivo planirati, jer isti podrazumijevaju značajne građevinske radove u koje spadaju izgradnja brana, akumulacionih jezera i pristupnih puteva. Time će se skoro izgledno presjeći prirodni migratorni koridori koje koriste kako krupne zvijeri tako i ostale životinjske vrste i uništiti najreprezentativnija staništa koju iste koriste za ishranu i sklonište. Odnosno, fragmentacija prostora će prinuditi životinje da se kreću kroz manje pogodne teritorije a medvjed, kao solitarna životinja, zasigurno će biti

prinuđen na promjenu svojih tradicionalnih zona hranjenja, što će izvjesno prouzrokovati povećan rizik od sukoba sa lokalnim stanovništvom. Isto se, bez dileme, odnosi i na vuka.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

I.3.9 Primjedba, predlog sugestija: Komentar 3 na Nacrt Studije revizije, strana 106: Preostali prvobitni predjeli trebaju biti zaštićeni u Zoni I, što se ne odražava u datom Nacrtu Odluke i Studije revizije.

Obrazloženje 3 na Nacrt Studije revizije, strana 106: U Nacrtu Studije revizije se navodi: Predjeli područja koje zahvata Park prirode „Piva“ su izuzetni, vrlo raznovrsni i dinamični. Svi predjeli bi se mogli klasifikovati u okviru četiri osnovne grupe: prvobitni predjeli, prirodni predjeli, kulturni predjeli, devastirani predjeli. Prvobitni predjeli su veoma rijetki, zbog aktivnosti na izgradnji naselja i prateće infrastrukture, saobraćajnica, industrije, energetske i hidroenergetske objekata. Takođe, izgradnja i širenje naselja, arhitektonskim oblikovanjem objekata koji odudaraju od tradicionalnih formi utiču na bitno mijenjanje prvobitnih predjela.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Preostali prvobitni predjeli su uglavnom locirani u kanjonskoj dolini rijeke Pive nizvodno od brane i oni su I zoni zaštite. Akumulaciono jezero sa neposrednim okruženjem je vremenom formiralo tip izmijenjenih predjela koji takođe imaju izuzetni ambijentalnu i pejzažnu vrijednost koja ovom prostoru daje poseban pečat sa velikim brojem vidikovaca i panorama.

I.3.10 Primjedba, predlog sugestija: Komentar 4 na Nacrt Studije revizije, strana 127, ribarstvo: Ne postoji terenska studija o mladici, Hucho hucho, ali je pretpostavka da naseljava donji tok rijeke Pive, barem sezonski. Upravo zbog redukcije populacije, ne smije se dozvoliti daljnje uništavanje ove globalno ranjive vrste, zbog čega bi i sve rijeke u parku trebale da budu uvrštene u Zonu I <https://www.iucnredlist.org/species/10264/137268053>.

Obrazloženje 4 na Nacrt Studije revizije, strana 127, ribarstvo: U Nacrtu Studije revizije se navodi: Populacije mladice (Hucho hucho), ranije prisutne u donjem toku Pive znatno su reducirane usled promjene vodenog režima tokom rada hidroelektrane.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

Populacije mladice su redukovane usled promene vodenog režima tokom rada hidroelektrane. Ribarska osnova je u izradi u okviru koje će biti dat poseban akcenat na monitoring značajnih vrsta riba. Kroz Plan upravljanja parka prirode Piva biće definisane konkretne aktivnosti i mjere u petogodišnjem period.

I.3.11 Primjedba, predlog sugestija: Komentar 5 na Nacrt Studije revizije, strana 150: Studija ne definiše jasno uticaje promjene na režim parka, nema detaljnog razjašnjenja potencijalno štetnih uticaja a posebno u slučaju potencijalne gradnje HE Kruševo.

Obrazloženje 5 na Nacrt Studije revizije, strana 150: Prije svega, navodi se da ekološki prihvatljiv protok za HE Piva uopšte nije određen i da sistem čak nema mogućnost njegovog kontrolisanog ispuštanja. Ovo je temeljni problem, budući da važeći propisi Crne Gore zahtijevaju obezbjeđivanje takvog protoka. Iako su ranije studije utvrdile da bi minimalni ekološki protok trebao da iznosi najmanje 11,7 m³/s, činjenica da on ne postoji u praksi otvara pitanje trenutne štete na vodnom ekosistemu i onemogućava pouzdanu procjenu budućih uticaja. Nadalje, obrazloženje priznaje da bi izgradnjom HE Kruševo došlo do promjene statusa rijeke – od prirodnog vodotoka u izmijenjeno vodno tijelo, što predstavlja kršenje Okvirne direktive o vodama, člana 4.7. te je neophodno ocijeniti u kontekstu ove negativne uticaje. Uprkos trenutno dobrom kvalitetu vode, sama ova promjena kategorije ukazuje na fundamentalni i nepovoljni preobražaj ekosistema. Odlaganje detaljne analize uticaja na konkretne biološke vrste za budući Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu je problematično, jer upravo Studija revizije granica Parka treba da sadrži tu ključnu procjenu kako bi se donosila informisana odluka o ustupanju dijela zaštićenog područja.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Predhodno navedene aktivnosti nisu u ingerenciji Agencije za zaštitu životne sredine već drugih državnih institucija. Svaki budući infrastrukturni objekat, a time i potencijalna HE podliježe posebnoj procedure kao i izradi Elaborata o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu, koji bi definisao moguću izgradnju, kao i mjere i uslove pod kojima bi se to radilo ukoliko dođe do toga.

I.3.12 Primjedba, predlog sugestija: Komentar 6 na Nacrt Studije revizije, strana 171: Prijedlog mjera i uslova zaštite pejzažnih karakteristika zaštićenog područja: Promjena režima zaštite direktno protivrjeći zaključku u ovom dijelu.

Obrazloženje 6 na Nacrt Studije revizije, strana 171, U Nacrtu Studije revizije se navodi da: U skladu sa odredbama čl. 27 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list Crne Gore", br. 51/08), zaštita predjela vrši se "planiranjem i sprovođenjem sveobuhvatnih mjera kojima se sprečavaju neželjene promjene i degradacija prirodnih, prirodi bliskih ili stvorenih predjela, radi očuvanja značajnih obilježja i karaktera predjela, raznovrsnosti, jedinstvenosti i estetske vrijednosti i omogućavanja trajnog korišćenja prirodnih dobara". Osnovni problemi na ovom prostoru su: neplansko gazdovanje šumama, šumski požari, proširivanje površina pod pašnjacima, hidroenergetski objekti, saobraćajnice i dr. krupni infrastrukturni zahvati. Strategijom razvoja identifikovanih tipova predjela treba dati naglasak na očuvanju i zaštiti prirodnih predjela i elemenata kulturnog predjela uz nužno sadejstvo sa razvojnim aktivnostima, zasnovanim na principima održivog razvoja, koje neće ugroziti osnovni karakter predjela.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Svaka aktivnost mora biti definisana u okviru postojeće ili buduće prostorno-planske dokumentacije opštine Plužine koja će omogućiti da se integritet prostora i pejzažno ambijentalne vrijednosti sačuvaju u maksimalno mogućoj mjeri. Navedeno zaštićeno područje

ima Upravljača od 2016 .godine koji u okviru plana upravljanja definiše sve razvojne aktivnosti na ovom prostoru i vodi računa o njihovoj realizaciji.

I.3.13 Primjedba, predlog sugestija: Komentar 7 na Nacrt Studije revizije, strana 179: Obrazloženje za reviziju Parka prirode "Piva" predstavlja se kao nužno poboljšanje upravljanja, ali se u stvarnosti čini kao namjerno slabljenje zaštite kako bi se omogućile nove energetske investicije.

Argumenti za premještanje HE "Piva" i magistralnog puta iz Zone I u Zonu III donekle su razumljivi s aspekta praktičnog održavanja. Međutim, potpuno je neopravdano i zabrinjavajuće proširiti ovu logiku na čitavu rijeku Pivu i njen kanjon, premeštajući ih u Zonu III. Ovo nije jednostavno administrativno podešavanje, već temeljna promjena filozofije zaštite koja će otvoriti prostor za dalju izgradnju hidroelektrana kao što su HE Kruševo i HE Buk Bijela. Kako je ispravno uočeno, ove hidroelektrane će trajno uništiti prirodne ljepote rijeke, potopiti postojeće rafting kampove i na kraju uništiti samu osnovu održivog turizma u regionu.

Posebno je problematičan predlog da EPCG finansijski podržava Park. Ovo stvara očigledan sukob interesa, gdje bi upravljač Parka, umjesto da štiti prirodno dobro, postao zavisao o kompaniji čiji su projekti upravo najveća prijetnja cjelovitosti Parka. Takav aranžman podriva kredibilitet Parka i njegovu primarnu misiju.

Konačno, ključna poruka je da se svi navedeni ciljevi – održavanje infrastrukture, unapređenje turizma i jačanje kontrole – mogu postići bez promjene zaštitnih režima. Stvarne posljedice ove revizije neće biti "održivo korišćenje", već "kontrolisano popuštanje" zaštite kako bi se legalizovali projekti koji će nepovratno promijeniti jednu od najvrijednijih riječnih cjelina u Crnoj Gori.

Obrazloženje 7 na Nacrt Studije revizije, strana 179, U Nacrtu Studije revizije se navodi da: Park prirode "Piva" egzistira kao aktivno zaštićeno područje već 9 godina. Tokom rada, Upravljač je konstatovao niz problema koji su se u konačnom mogli tek primjetiti kroz rad samog Parka i devastacije, ali se vodi logikom da zbog toga što je neka zona devastirana je treba isključiti (što je vrhunac licemjerstva) umjesto raditi na njenoj sanaciji i revitalizaciji u najvećoj mogućoj mjeri. Izgovori revizije tvz. "zaključanog" prostora kroz zonu I zaštite su besmislene ako nije dat prioritet zaštiti visokovrijednog biodiverziteta koji je označen kao i zaštićen u međunarodnim propisima, a ne hidroenergetskim projektima. Nema razloga da se cijela rijeka Piva stavi u Zonu III, postojeći hidroenergetski objekti i put bi mogli biti Zona III, ali ne i ostatak rijeke i njen kanjon. Turistička valorizacija je moguća i bez promjene režima zaštićenih zona unutar parka. Sve ranije stručne podloge i prethodno poznate studije navode da bi područje kanjona Pive moralo biti strogo zaštićeno.

Tako Studija zaštite za Regionalni park piva (ranije Bioč - Maglić - Volujak) sa stručnim podlogama, 31. Maj 2011, str. 81 i 86. navodi da kanjon Pive treba biti zaštićen: <https://www.scribd.com/doc/93706162/Studija-RP-Piva-Sa-Upravljanjem-31-Maj-2011>.

Regionalni prirodni park (park prirode)

Ovom kategorijom zaštite obuhvaćen je relativno veliki prostor opštine Plužine i ima površinu oko 32.000 ha.

U granicama parka prirode (regionalni prirodni park) izdvojeno je nekoliko kategorija posebno zaštićenih prirodnih cjelina sa sledećim nazivom: predio posebnih prirodnih odlika, specijalni prirodni rezervat, prirodni spomenik, zaštitna zona akumulacije HE Piva, zaštitna zona spomenika kulture, rezervati pojedinih vrsta faune i značajni vidikovci.

Površina zaštitne zone Pivskog jezera iznosi oko 9.790 ha. Granicom je obuhvaćen sav prostorkoga čini kanjonska dolina Komarnica od kote uspona nizvodno, a to je granica sa prethodno opisanim prirodnim spomenikom tj. kanjonska dolina Pive i njenih pritoka sve do Šćepan Polja. Granica je jasna, i ide uglavnom kotama koje razdvajaju kanjonsku dolinu i površ sa obje strane rijeke Pive.

Studija takođe objašnjava važnost kanjona rijeke Pive:

Rupicapra rupicapra - divokoza iz kanjona Pive

Crni bor na strmim odsjecima kanjona Pive

Crni bor u kanjonu Pive

Kanjon Pive je identifikovan kao područje značajno za biljke (Important Plant Area, IPA), a očuvani dio kanjona nizvodno od akumulacije kao Emerald područje. Uticaj mediteranske klime, sa jedne, i klime planinskih masiva, sa druge strane, uticali su na florističku kompoziciju ovog terena. Tako se u kanjonu Pive mogu naći termofilni, mediteranski elementi ali i elementi planinske flore. Fragmenti crnoborovih šuma prisutni su na velikim nagibima kanjonskih strana gdje gotovo izranjaju iz pukotina stijena.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Poznati su primjeri u okruženju i šire da zaštićena područja čije sastavne djelove čine brane, i akumulaciono jezero budu partneri u finansiranju pojedinih projekata koji su vezani za održivi razvoj. Na taj način brane bar na neki način vraćaju dio duga za devastiranje tih prostora. Park prirode piva je proglašen 2015. godine, a HE Mratinje - Piva datira od 70-ih godina prošlog vijeka.

I. 4 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: NVO Centar za nove inicijative i NVO Ekvitas – Aequitas

I.4.1 Primjedba, predlog sugestija: Ključni komentari na Nacrt Odluke i relevantnom dijelu Nacrta Revizije studije zaštite: Ne smije se dozvoliti izmjena kojom se smanjuje obuhvat Zone I, jer se time direktno narušava kontinuitet zaštite jednog od najvrijednijih prirodnih područja Crne Gore. Smanjenjem Zone I ugrožava se integritet kanjona Pive – ključnog staništa endemskih i ugroženih vrsta – i krše se međunarodne obaveze države prema Bernskoj konvenciji i EMERALD mreži. Prema odluci iz 2018. godine, režim zaštite obuhvatao je cijeli kanjon Pive i Tare, što je bilo u skladu sa međunarodnim obavezama Crne Gore u okviru EMERALD mreže i Bernske konvencije. Takva izmjena otvara vrata devastaciji prostora kroz infrastrukturne projekte u zonama (posebno planirane hidroelektrane Buk Bijela, Kruševo) koje su do sada bile pod strogim režimom zaštite. Neophodno je hitno vratiti prvobitni obuhvat i režim Zone I utvrđen odlukom EPA 240-6/2018, kao jedini garant očuvanja prirodnog integriteta i međunarodnog kredibiliteta Crne Gore u oblasti zaštite prirode. Predlaže se vraćanje ranijeg procentualnog odnosa i obuhvata Zone I u skladu sa dokumentom iz 2018. godine (EPA odluka 240-6/2018). Prebacivanje područja iz Zona I i II u zonu III, a posebno u dijelu kanjona Pive i Tare u kojima su dozvoljene aktivnosti izgradnje HE objekata nisu utemeljene u prethodnoj Studiji zaštite i novim istraživačkim nalazima, te se sumnja da se izmjena vrši kako bi se omogućio razvoj HE objekata Buk Bijela i Kruševo uz otvoreno kršenje međunarodnih obaveza prema Bernskoj konvenciji i EMERALD mreži i Natura 2000 Direktivama.

Obrazloženje ključnog komentara:

Prema novom nacrtu odluke, površina Zone I zaštite je neopravdano smanjena sa 20,32% (2018) na 12,60% (4.086,57 ha), zona II sa 28,19% na 27,93%, dok je zona III je povećana sa 51,49% na 59,47% (19.282,05 ha) u poređenju sa Vladinom odlukom o zonama iz 2018. godine. Ne samo da su neopravdano i neutemeljeno sa aspekta zaštite prirode, rijeka Piva i kanjon isključeni iz zone I, već i veoma važna planinska i šumska područja:

Informacije o važećim režimima zaštite:

Podaci o ustanovljenim režimima, zonama i mjerama zaštite i korišćenja prirodnih resursa i dobara

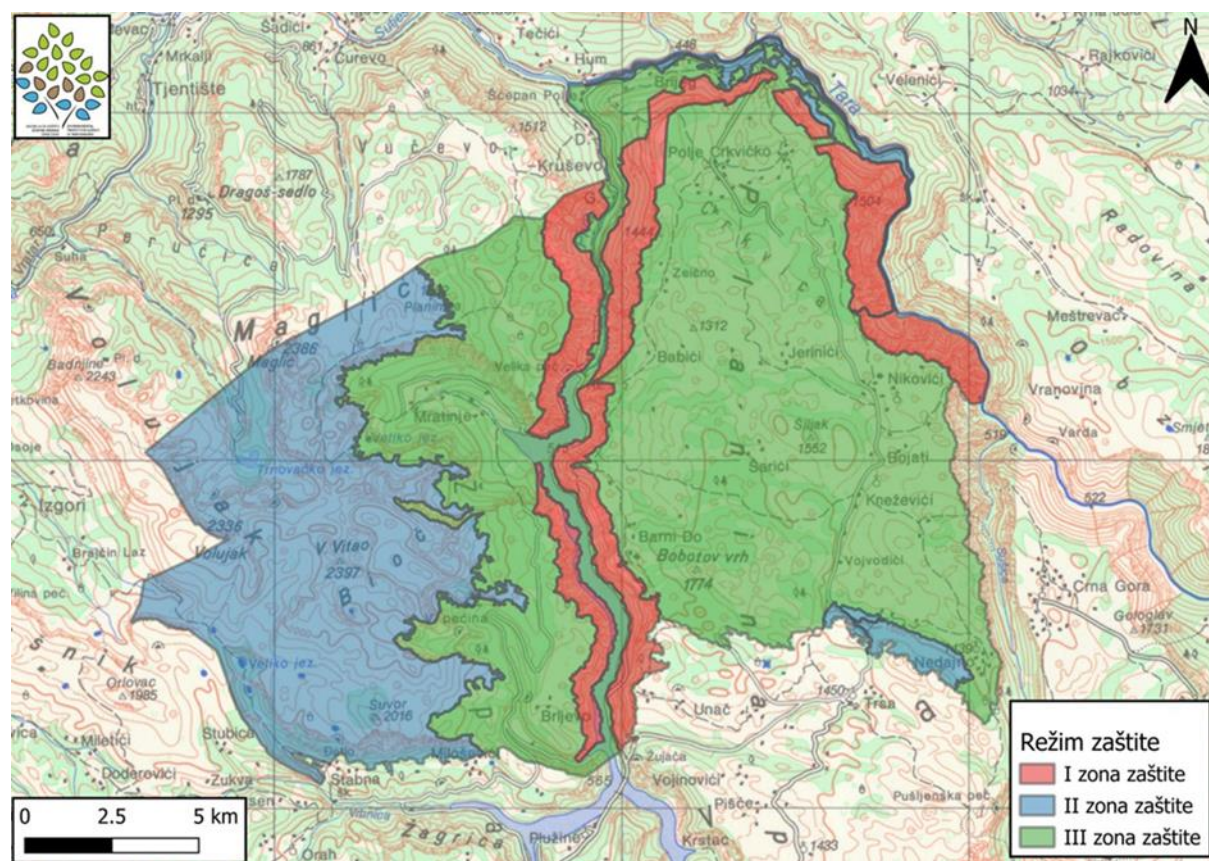
Na području Regionalnog parka „Piva“ utvrđuju se režimi zaštite I, II i III stepena.

Režim zaštite I stepena, ukupne površine 6.598 ha, odnosno 20,32 % područja, obuhvata teško pristupačnu kamenitu visokoplaninsku površ planine Bioč (jugozapadni dio) oivičenu grebenima:

Krvava brda, Biočke grede, Pandurica, Plandište i Ravno pleće; područje kanjona (uključujući i vodenu površinu) rijeka Pive i Tare (prirodnom granicom) kao i određeno reprezentativno šumsko područje u reonu Milogora (ispod velikog Ljeljenka do sela Pod Milogora), kao i kanjonski dio Pivskog jezera (isključujući jezersku površ) u zoni parka.

Režim zaštite II stepena, ukupne površine 9.156 ha, odnosno 28,19 % područja, obuhvata centralne površi planine Bioč, Maglić, područje sastavaka rijeka Pive i Tare, Papratište, Babino brdo, Jasena, Liječevina, Likica do, Mačkov do, Odžica glavica, Božurev do, Katunsko polje tj. slabo naseljena područja sa potencijalom za razvoj turizma. Ovo područje obuhvata i središnji dio doline kanjona rijeke Tare od Šćepan polja do Brštanovice kao i dio šumskog područja Milogore i Mratinjskog omara i određena reprezentativna šumska područja u reonu Razdolje (Rainovića), Borje, Babića omar i Kosman (Slanobitne).

Novi predloženi režim:

Komentar na Odluku 2 Opis osnovnih ciljnih vrijednosti, član 4 (a): Neprihvatljivo je da se rijeka Piva ispod brane svrstava u niži režim zaštite, jer upravo taj dio podržava više od polovine populacija ciljnih vrsta riba koje zavise od tekućih voda. Ignorisanje ovog činjeničnog stanja značilo bi svjesno ugrožavanje ekološke ravnoteže i opstanak vrsta od ključnog značaja za biodiverzitet regiona. Rijeka Piva mora biti uvrštena u Zonu I, jer svako drugo rješenje predstavlja

ozbiljan korak unazad u zaštiti prirodnih vrijednosti i naučno neutemeljeno umanjeње njenog ekološkog značaja.

Obrazloženje komentara 2: Većina ciljnih vrsta riba za zaštitu čije su populacije jako prorijeđene (potočna pastrmka - *Salmo faroides*, mladica - *Hucho hucho*, jezerska zlatovčica - *Salvelinus alpinus*, lipljen - *Thymallus thymallus*, potočna mrena - *Barbus peloponnensis*, skobalj - *Chodrostoma nasus*, jelsovka - *Leuciscus souffia*, gaovica - *Phoxinus phoxinus*, peš - *Cottus gobio*) zavisi od rijeka sa tekućom vodom. Sve rijeke ispod brane Piva trebale bi biti u I ili II režimu jer podržavaju oko 50% populacija tih vrsta. Štaviše, ljeti/jesen rijeka Piva ima više vode od Tare, tako da bi to moglo biti još važnije sezonski.

Dodatna napomena - kao jedna od ciljnih vrsta za zaštitu navodi se jezerska zlatovčica (*Salvelinus alpinus*) koja je unesena vrsta, dok potočna mrena (*Barbus peloponnensis*) je pogrešno ime (riječ je o vrsti iz Grčke).

Komentar na Nacrt Odluke 3, član 4. (b): Neophodno je hitno vratiti strogi režim zaštite nad kanjonom Pive i drugim staništima od prioriteta za zaštitu (*9180, *9530, *91E0) koji su u kanjonu Pive svrstani van Zone I, iako upravo ta područja predstavljaju ključno jezgro biološke raznolikosti i zaštite endemskih vrsta. Osnova zonacije mora uključiti izostavljena staništa *7220 (izvori sa formacijama sedre) i brojne značajne ptičje vrste (npr. *Bubo bubo*, *Aquila chrysaetos*, *Falco peregrinus*). Gubitak adekvatne zaštite za više od 50% populacije vidre (*Lutra lutra*) i ugrožavanje ključnih staništa balkanske divokoze (*Rupicapra rupicapra balcanica*) predstavlja direktno kršenje međunarodnih obaveza Crne Gore prema mreži Emerald i Bernskog konvenciji. Predložene izmjene kojima se gotovo 60% parka svrstava u Zonu III ne smiju biti dozvoljene jer predstavljaju ozbiljno urušavanje sistema zaštite i faktičko izuzimanje tih područja iz režima prirodnog parka.

Obrazloženje na Nacrt Odluke 3, član 4 (b): Predložene izmjene kojima se gotovo 60% parka svrstava u Zonu III predstavljaju ozbiljno urušavanje sistema zaštite i faktičko izuzimanje tih područja iz režima nacionalnog parka. U takvim uslovima, gdje je dozvoljena gradnja turističke, putne i hidroenergetske infrastrukture i svih drugih infrastrukturnih projekata, očuvanje vrijednih Natura 2000 staništa i vrsta postaje nemoguće i nije opravdano ponuđenim dokumentima.

Posebno je alarmantno što su najvažnija područja prioriternih staništa (*9180 Šume velikih nagiba i klisura, *9530 (Sub)mediteranske šume endemičnih crnih borova, *7220 Izvori sa formacijama sedre, *91E0 Aluvijalne šume crne johe i gorskog jasena i ostale Natura stanišne tipove visoke reprezentativnosti (A): 91L0 Ilirske hrastovo-grabove šume, 91K0 Ilirske bukove šume, 8220 Silikatne stijene sa hazmofitskom vegetacijom, 9110 Acidofilne bukove šume) u kanjonu Pive svrstana van Zone I, iako upravo taj prostor predstavlja ključno jezgro biološke raznolikosti i zaštite endemskih vrsta.

Izostavljanje staništa *7220 (Okamenjeni izvori sa formacijama sedre - *Cratoneurion*) i brojnih značajnih ptičjih vrsta koje se gnijezde na liticama kanjona Pive (npr. *Bubo bubo*, *Aquila chrysaetos*, *Falco peregrinus*) dodatno ukazuje na nedopustivo slabljenje naučne i konzervacione osnove zoniranja. Gubitak adekvatne zaštite za populacije vidre (*Lutra lutra*) pri čemu će više od

50% populacije ove vrste ostati bez prave zaštite ako se odobri nova zonacija, i ugrožavanje ključnog staništa balkanske divokoze u kanjonu Pive (*Rupicapra rupicapra balcanica*) predstavljaju direktno kršenje međunarodnih obaveza Crne Gore prema mreži Natura 2000, Emerald i Bernskog konvenciji. Stanište 7220 Okamenjeni izvori sa formacijama sedre uglavnom se nalazi duž Pive i Tare, ali nedostaje na popisu. Na primjer, Čokovo Vrelo na 43.30778°, 18.84639°.

Ovakav model „zone održivog korišćenja“ u praksi znači otvaranje prostora za devastaciju pod izgovorom razvoja, a ne za održivo upravljanje. Neophodno je hitno vratiti strogi režim zaštite nad kanjonom Pive i drugim prioritetnim staništima – njihovo prebacivanje u Zone I i II jedini je način da se spriječi gubitak najvrednijih prirodnih područja i očuva međunarodni kredibilitet Crne Gore u oblasti zaštite prirode.

Komentar na Nacrt Odluke 4, finansiranje, član 11. Potrebno je obezbijediti finansiranje iz državnog budžeta za rad upravljača PP Piva.

Obrazloženje na Nacrt Odluke 4, finansiranje: Ako ne bude finansiranja iz državnog budžeta, Park prirode će se pretvoriti u komercijalno preduzeće koje treba da prodaje sve više i više.

Komentar na Nacrt Odluke 5, Rok za donošenje plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja, član 12. Unijeti u Odluku odredbu o zabrani bilo kakve nove gradnje osim obnove do donošenja novog plana upravljanja Parkom prirode.

Obrazloženje na Nacrt Odluke 5, Rok za donošenje plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja, član 12. Ovo je praksa koja nije nepoznata i koja se koristila do sada u crnogorskoj praksi (npr. NP Prokletije). Prije usvajanja plana upravljanja u parku ne bi trebala biti dozvoljena nikakva gradnja.

Komentari na Studiju revizije o proglašavanju granice, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog područja Park prirode “Piva” (u daljem tekstu Nacrt Studije revizije).

Komentar 1 na Nacrt Studije revizije, hidrologija, str 26: Neki od preostalih kraških izvora (stanište *7220), poput Čokovog vrela, bili bi poplavljeni izgradnjom HE Kruševo, što predstavlja trajni negativni uticaj. Hitno treba vratiti strogi režim zaštite kanjona Pive i prioritetnih područja kroz Zone I i II i kritički osporiti projekte koji trajno ugrožavaju staništa, uključujući HE Kruševo.

Obrazloženje 1 na Nacrt Studije revizije, hidrologija, str 26: Dio iz Nacrta Studije revizije: U slivu Pive i Tare ističu se brojna karstna vrela. Najizdašniji izvori Pive, koji su uglavnom potopljivi Pivskom akumulacijom su: Dubrovska vrela ($Q_{min}=500$ l/s); Vrela Dube ($Q_{min}=500$ l/s), Bezujski mlini ($Q_{min}=500$ l/s); Sinjac Pivsko oko ($Q_{min}=500$ l/s), Rastioći ($Q_{min}=200$ l/s); Međeđak ($Q_{min}=500$ l/s); Nozdruč ($Q_{min}=500$ l/s); Jakšića vrela ($Q_{min}=100$ l/s); Sutulija ($Q_{min}=50$ l/s); Kaluđerovo vrela ($Q_{min}=100$ l/s) i Čokova vrela ($Q_{min}=100$ l/s). U kanjonu Tare nizvodno od ušća Sušice sa lijeve strane kanjona ističu brojna vrela među kojima su najpoznatija Nozdruč ($Q_{min}=100$ l/s), Sige ($Q_{min}=100$ l/s), Izvori u Lijevćanima ($Q_{min}=10$ l/s) i Vukovića vrela u zaseoku Papratišta ($Q_{min}=100$ l/s).

Komentar 2 na Nacrt Studije revizije, strana 42: Nije sprovedena odgovarajuća procjena u skladu sa članovima 45-52 Zakona o zaštiti prirode ("Službeni list Crne Gore", br. 54/16 od 15.08.2016, 18/19 od 22.03.2019, 84/24 od 06.09.2024). Mora se sprovesti odgovarajuća procjenu plana promjene režima jer će on ozbiljno promijeniti zaštitu područja Emerald i omogućiti izgradnju novih hidroelektrana. Crna Gora ovom revizijom i pratećom Odlukom planira da prekrši član 3 i član 4, tačke 1, 2 i 3 Bernske konvencije, te Preporuku br. 157 (2011) Stalnog odbora, usvajanjem niza dokumenata kojima se smanjuje zaštita područja Emerald i dozvoljava izgradnja hidroelektrana Buk Bijela i Kruševo.

Obrazloženje 2 na Nacrt Studije revizije, strana 42:

Kanjon Pive ispod Hidroelektrane Piva nominovan je kao dio EMERALD mreže (Slika 2.), sa kodom ME000000N. Poslednja lista zvanično nominovanih područja može se pronaći na linku: <https://rm.coe.int/pa09e-2022-updated-list-officially-nominated-candidate-emerald-sites/1680a93c85>. U okviru EMERALD mreže Pive identifikovana su sledeća staništa sa Liste 4 Bernske konvencije: Bukove šume, Šume hrastovog graba, Termofilne i supramediterranske hrastove šume, Mješovite termofilne šume, Balkanske šume crnog bora, Formacije obalne vrbe.

Komentar 2 na Nacrt Studije revizije, strana 93: Presjecanje migratornih koridora koje koriste krupne zvijeri, kao i ostale životinjske vrste će uništiti najreprezentativnija staništa koju iste koriste za ishranu i sklonište, što je jednako trajnoj devastaciji te se ne može opravdati izgradnja HE objekata koja će dovesti do ovakve degradacije. Kao što je navedeno u Nacrtu Studije revizije brane, akumulaciona jezera i pristupni putevi trajno fragmentirali ključna staništa i migratorne koridore medvjeda, vuka i drugih vrsta, ugrožavajući cijeli ekosistem parka, te u ovom slučaju ne postoji "pažljivo planiranje" nego postojeća zaštita po zonama mora biti prioritet u Parku prirode Piva.

Obrazloženje 2 na Nacrt Studije revizije, strana 93: U dijelu Nacrta Studije revizije se navodi: Izgradnja novih hidroenergetskih objekata u ovom reonu mora se pažljivo planirati, jer isti podrazumijevaju značajne građevinske radove u koje spadaju izgradnja brana, akumulacionih jezera i pristupnih puteva. Time će se skoro izgledno presjeći prirodni migratorni koridori koje koriste kako krupne zvijeri tako i ostale životinjske vrste i uništiti najreprezentativnija staništa koju iste koriste za ishranu i sklonište. Odnosno, fragmentacija prostora će prinuditi životinje da se kreću kroz manje pogodne teritorije a medvjed, kao solitarna životinja, zasigurno će biti prinuđen na promjenu svojih tradicionalnih zona hranjenja, što će izvjesno prouzrokovati povećan rizik od sukoba sa lokalnim stanovništvom. Isto se, bez dileme, odnosi i na vuka.

Komentar 3 na Nacrt Studije revizije, strana 106: Preostali prvobitni predjeli trebaju biti zaštićeni u Zoni I, što se ne odražava u datom Nacrtu Odluke i Studije revizije.

Obrazloženje 3 na Nacrt Studije revizije, strana 106: U Nacrtu Studije revizije se navodi: Predjeli područja koje zahvata Park prirode „Piva“ su izuzetni, vrlo raznovrsni i dinamični. Svi predjeli bi se mogli klasifikovati u okviru četiri osnovne grupe: prvobitni predjeli, prirodni predjeli, kulturni predjeli, devastirani predjeli. Prvobitni predjeli su veoma rijetki, zbog aktivnosti na izgradnji

naselja i prateće infrastrukture, saobraćajnica, industrije, energetskih i hidroenergetskih objekata. Takođe, izgradnja i širenje naselja, arhitektonskim oblikovanjem objekata koji odudaraju od tradicionalnih formi utiču na bitno mijenjanje prvobitnih predjela.

Komentar 4 na Nacrt Studije revizije, strana 127, ribarstvo: Ne postoji terenska studija o mladici, Hucho hucho, ali je pretpostavka da naseljava donji tok rijeke Pive, barem sezonski. Upravo zbog redukcije populacije, ne smije se dozvoliti daljnje uništavanje ove globalno ranjive vrste, zbog čega bi i sve rijeke u parku trebalo da budu uvrštene u Zonu I <https://www.iucnredlist.org/species/10264/137268053>.

Obrazloženje 4 na Nacrt Studije revizije, strana 127, ribarstvo: U Nacrtu Studije revizije se navodi: Populacije mladice (Hucho hucho), ranije prisutne u donjem toku Pive znatno su reducirane usled promjene vodenog režima tokom rada hidroelektrane.

Komentar 5 na Nacrt Studije revizije, strana 150: Studija ne definiše jasno uticaje promjene na režim parka, nema detaljnog razjašnjenja potencijalno štetnih uticaja a posebno u slučaju potencijalne gradnje HE Kruševo.

Obrazloženje 5 na Nacrt Studije revizije, strana 150: Prije svega, navodi se da ekološki prihvatljiv protok za HE Piva uopšte nije određen i da sistem čak nema mogućnost njegovog kontrolisanog ispuštanja. Ovo je temeljni problem, budući da važeći propisi Crne Gore zahtijevaju obezbjeđivanje takvog protoka. Iako su ranije studije utvrdile da bi minimalni ekološki protok trebao da iznosi najmanje 11,7 m³/s, činjenica da on ne postoji u praksi otvara pitanje trenutne štete na vodnom ekosistemu i onemogućava pouzdanu procjenu budućih uticaja.

Nadalje, obrazloženje priznaje da bi izgradnjom HE Kruševo došlo do promjene statusa rijeke – od prirodnog vodotoka u izmijenjeno vodno tijelo, što predstavlja kršenje Okvirne direktive o vodama, člana 4.7. te je neophodno ocijeniti u kontekstu ove negativne uticaje. Uprkos trenutno dobrom kvalitetu vode, sama ova promjena kategorije ukazuje na fundamentalni i nepovoljni preobražaj ekosistema. Odlaganje detaljne analize uticaja na konkretne biološke vrste za budući Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu je problematično, jer upravo Studija revizije granica Parka treba da sadrži tu ključnu procjenu kako bi se donosila informisana odluka o ustupanju dijela zaštićenog područja.

Komentar 6 na Nacrt Studije revizije, strana 171: Prijedlog mjera i uslova zaštite pejzažnih karakteristika zaštićenog područja: Promjena režima zaštite direktno protivrječi zaključku u ovom dijelu.

Obrazloženje 6 na Nacrt Studije revizije, strana 171, U Nacrtu Studije revizije se navodi da: U skladu sa odredbama čl. 27 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list Crne Gore", br. 51/08), zaštita predjela vrši se "planiranjem i sprovođenjem sveobuhvatnih mjera kojima se sprečavaju neželjene promjene i degradacija prirodnih, prirodi bliskih ili stvorenih predjela, radi očuvanja značajnih obilježja i karaktera predjela, raznovrsnosti, jedinstvenosti i estetske vrijednosti i omogućavanja trajnog korišćenja prirodnih dobara". Osnovni problemi na ovom prostoru su:

neplansko gazdovanje šumama, šumski požari, proširivanje površina pod pašnjacima, hidroenergetski objekti, saobraćajnice i dr. krupni infrastrukturni zahvati. Strategijom razvoja identifikovanih tipova predjela treba dati naglasak na očuvanju i zaštiti prirodnih predjela i elemenata kulturnog predjela uz nužno sadejstvo sa razvojnim aktivnostima, zasnovanim na principima održivog razvoja, koje neće ugroziti osnovni karakter predjela.

Komentar 7 na Nacrt Studije revizije, strana 179: Obrazloženje za reviziju Parka prirode "Piva" predstavlja se kao nužno poboljšanje upravljanja, ali se u stvarnosti čini kao namjerno slabljenje zaštite kako bi se omogućile nove energetske investicije.

Argumenti za premještanje HE "Piva" i magistralnog puta iz Zone I u Zonu III donekle su razumljivi s aspekta praktičnog održavanja. Međutim, potpuno je neopravdano i zabrinjavajuće proširiti ovu logiku na čitavu rijeku Pivu i njen kanjon, premeštajući ih u Zonu III. Ovo nije jednostavno administrativno podešavanje, već temeljna promjena filozofije zaštite koja će otvoriti prostor za dalju izgradnju hidroelektrana kao što su HE Kruševo i HE Buk Bijela. Kako je ispravno uočeno, ove hidroelektrane će trajno uništiti prirodne ljepote rijeke, potopiti postojeće rafting kampove i na kraju uništiti samu osnovu održivog turizma u regionu.

Posebno je problematičan predlog da EPCG finansijski podržava Park. Ovo stvara očigledan sukob interesa, gdje bi upravljač Parka, umjesto da štiti prirodno dobro, postao zavisao o kompaniji čiji su projekti upravo najveća prijetnja cjelovitosti Parka. Takav aranžman podriva kredibilitet Parka i njegovu primarnu misiju.

Konačno, ključna poruka je da se svi navedeni ciljevi – održavanje infrastrukture, unapređenje turizma i jačanje kontrole – mogu postići bez promjene zaštitnih režima. Stvarne posljedice ove revizije neće biti "održivo korišćenje", već "kontrolisano popuštanje" zaštite kako bi se legalizovali projekti koji će nepovratno promijeniti jednu od najvrijednijih riječnih cjelina u Crnoj Gori.

Obrazloženje 7 na Nacrt Studije revizije, strana 179, U Nacrtu Studije revizije se navodi da: Park prirode "Piva" egzistira kao aktivno zaštićeno područje već 9 godina. Tokom rada, Upravljač je konstatovao niz problema koji su se u konačnom mogli tek primjetiti kroz rad samog Parka i devastacije, ali se vodi logikom da zbog toga što je neka zona devastirana je treba isključiti (što je vrhunac licemjerstva) umjesto raditi na njenoj sanaciji i revitalizaciji u najvećoj mogućoj mjeri. Izgovori revizije tvz. "zaključanog" prostora kroz zonu I zaštite su besmislene ako nije dat prioritet zaštiti visokovrijednog biodiverziteta koji je označen kao i zaštićen u međunarodnim propisima, a ne hidroenergetskim projektima. Nema razloga da se cijela rijeka Piva stavi u Zonu III, postojeći hidroenergetski objekti i put bi mogli biti Zona III, ali ne i ostatak rijeke i njen kanjon. Turistička valorizacija je moguća i bez promjene režima zaštićenih zona unutar parka. Sve ranije stručne podloge i prethodno poznate studije navode da bi područje kanjona Pive moralo biti strogo zaštićeno.

Tako Studija zaštite za Regionalni park piva (ranije Bioč - Maglić - Volujak) sa stručnim podlogama, 31. Maj 2011, str. 81 i 86. navodi da kanjon Pive treba biti zaštićen: <https://www.scribd.com/doc/93706162/Studija-RP-Piva-Sa-Upravljanjem-31-Maj-2011>.

Regionalni prirodni park (park prirode)

Ovom kategorijom zaštite obuhvaćen je relativno veliki prostor opštine Plužine i ima površinu oko 32.000 ha.

U granicama parka prirode (regionalni prirodni park) izdvojeno je nekoliko kategorija posebno zaštićenih prirodnih cjelina sa sledećim nazivom: predio posebnih prirodnih odlika, specijalni prirodni rezervat, prirodni spomenik, zaštitna zona akumulacije HE Piva, zaštitna zona spomenika kulture, rezervati pojedinih vrsta faune i značajni vidikovci.

Površina zaštitne zone Pivskog jezera iznosi oko 9.790 ha. Granicom je obuhvaćen sav prostorkoga čini kanjonska dolina Komarnica od kote uspona nizvodno, a to je granica sa prethodno opisanim prirodnim spomenikom tj. kanjonska dolina Pive i njenih pritoka sve do Šćepan Polja. Granica je jasna, i ide uglavnom kotama koje razdvajaju kanjonsku dolinu i površ sa obje strane rijeke Pive.

Studija takođe objašnjava važnost kanjona rijeke Pive:

Rupicapra rupicapra - divokoza iz kanjona Pive

Crni bor na strmim odsjecima kanjona Pive

Crni bor u kanjonu Pive

Kanjon Pive je identifikovan kao područje značajno za biljke (Important Plant Area, IPA), a očuvani dio kanjona nizvodno od akumulacije kao Emerald područje. Uticaj mediteranske klime, sa jedne, i klime planinskih masiva, sa druge strane, uticali su na florističku kompoziciju ovog terena. Tako se u kanjonu Pive mogu naći termofilni, mediteranski elementi ali i elementi planinske flore. Fragmenti crnaborovih šuma prisutni su na velikim nagibima kanjonskih strana gdje gotovo izranjaju iz pukotina stijena.

Odgovor: Isto kao odgovori na komentare podnesene od strane Crnogorskog društva ekologa.

I.5 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Elektroprivreda Crne Gore AD

Nakon pregleda Nacrta Studije revizije granice, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog područja Park prirode „Piva“ i prisustva javnoj raspravi, održanoj 13.10.2025. godine u sali Centra za kulturu Plužine, dostavljamo Vam predloge i sugestije iz HE „Piva“:

I.5.1 Primjedba, predlog sugestija: Na lokaciji Mratinjskog klizišta potrebno je izvršiti promjenu zone I u zonu III, tj. korekciju u zoni zaštite I, KO Mratinje, kp. br. 94/1, pomjeranjem granice između zona I i III do prelomnih tačaka, sa koordinatama A: 6567558.8399, 4788811.4163; B: 6567947.6326, 4788938.9737.

Obrazloženje:

Na terenu koji obuhvata zona zaštite I, nalazi se klizište (Mratinjsko klizište) na kome su započeti istražni radovi. Radovi zadnjih godina nijesu nastavljeni zbog nemogućnosti dobijanja potrebnih saglasnosti za izvođenje istih. Nastavak aktivnosti na klizištu je neophodan za dalji monitoring klizišta i mogući uticaj na akumulaciju.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.
--

Stavljen je dio gdje je klizište u zonu III.
--

I.5.2 Primjedba, predlog sugestija: Nizvodno od brane, granicu zone zaštite I, na desnoj obali rijeke Pive, KO Jerinići, potrebno je paralelno pomjeriti desno do tačaka sa koordinatama D: 6569234.3379, 4792343.7694; C: 6569723.8514, 4794882.4512.

Obrazloženje:

U cilju zaštite obala korita rijeke Pive od dodatne erozije, potrebno je izvršiti uređenje korita rijeke. Takođe, strme kanjonske strane predstavljaju potencijalno nestabilne padine na kojima je moguće i potrebno izvršiti sprovođenje sanacionih mjera.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Zbog Natura 2000 staništa i vrsta nismo u mogućnosti da prihvatimo zahtjev.

I.5.3 Primjedba, predlog sugestija: Studiju revizije, Poglavlje 8. Smjernice i uslovi zaštite prirode u zaštićenom području, 8.6. Smjernice upravljanja i zaštite u okviru zona zaštite (režima zaštite), Dozvoljene aktivnosti sa održivim korišćenjem (zona zaštite III), treba dopuniti stavkom:

- izvođenje istražnih i sanacionih radova na pristupnoj i pratećoj infrastrukturi, klizištima, nestabilnim padinama, kosinama i galerijama.

Obrazloženje:

Predloženom vrstom i lokacijom izvođenja radova, koji su najčešći na ovom terenu, znatno bi olakšali postupak dobijanja potrebnih saglasnosti i odobrenja, prilikom planiranja i izvođenja radova.

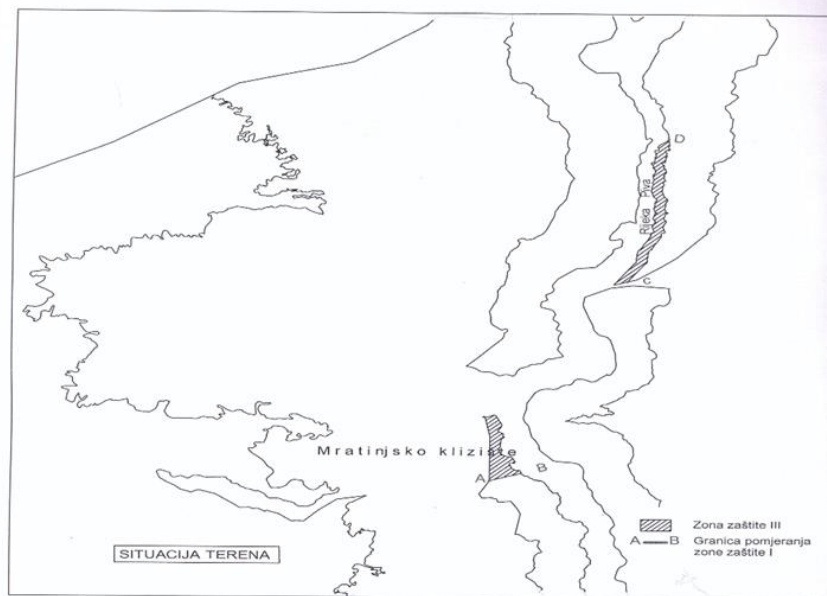
Radovi koji bi se izvodili u zonama koje smo predložili, neće uticati morfološki i ambijentalno na promjenu sredine, a imaju veliki značaj za bezbjednost imovine i pogonsku spremnost elektrane.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Takođe, zbog Natura 2000 staništa i vrsta nismo u mogućnosti da prihvatimo zahtjev.

I.5.4 Primjedba, predlog sugestija: Molimo vas za potvrdu našeg tumačenja da se područja buduće akumulacije, pregradnog mjesta lokacije brane i pribranskih objekata za HE Kruševo, nalaze u III zoni zaštićenog Parka prirode Piva, u kojoj je, u skladu sa Odlukom o proglašavanju granice, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog područja Park prirode „Piva“, dozvoljeno obavljati rekonstrukciju i izgradnju hidroenergetskih objekata i prateće infrastrukture (uključujući i infrastrukturu za priključenje na EES sistem Crne Gore).

U prilogu Vam dostavljamo Situaciju terena, sa označenim površinama, na kojima je potrebno izvršiti navedene promjene.

Odgovor: Ukoliko dođe do izgradnje HE Kruševo, sva procedura se mora sprovesti kroz prostorno-plansku dokumentaciju opštine Plužine, i obavezno kroz Elaborat na procjenu uticaja na životnu sredinu koji će dati detaljne informacije, mjere zaštite i pokazati da li može da se gradi ili ne.

II. Javna rasprava u pisanoj formi:

Na adresu: Opština Plužine, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti, „Trg Plužina“, br. 4, 81435 Plužine ili neposredno predajom na pisarnici Građanskog biroa u zgradi Opštine, zaključno sa danom okončanja javne rasprave su pristigle sledeće primjedbe, predlozi i sugestije:

II.1 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Elektroprivreda Crne Gore AD

II.1.1 Primjedba, predlog sugestija: Dostavljeno isto kao i u elektronskoj formi (I.5.1).

Odgovor: Isto kao u I.5.1

III. Javna rasprava u usmenoj formi:

Centralna javna rasprava je održana u TV salonu Centra za kulturu u Plužinama dana 13.10.2025. sa početkom u 11 časova.

Javnoj rasparavi u umenoj formi je ispred Opštine Plužine, kao Naručioca studije, prisustvovao predsjednik Slobodan Delić, a i ispred Agencije za zaštitu životne sredine, kao obrađivača Studije, dr Milka Rajković - Mitrović i dr Zlatko Bulić.

Raspravu je otvorio dr Zlatko Bulić, predstavnik Agencije za zaštitu životne sredine, koji je pozdravio prisutne i ukratko predstavio ciljeve i značaj sprovođenja postupka javne rasprave, kao i obaveze koje proizilaze iz zakonskog okvira u vezi sa izradom i usvajanjem studije.

Nakon uvodnog obraćanja, ispred obrađivača Studije - Agencije za zaštitu životne sredine, prisutnima se obratila dr Milka Rajković - Mitrović, koja je prezentovala osnovne postavke i strukturu Studije, te obrazložila razloge za pokretanje revizije zona, granica i statusa zaštite Parka prirode „Piva“.

Zatim se prisutnima ispred Opštine Plužine, kao Naručioca studije, obratio predsjednik Slobodan Delić i izrazio zadovoljstvo urađenom Studijom, posebno smanjenjem obuhvata zone I stepena zaštite, imajući u vidu da pojedini dijelovi obuhvaćeni tom zonom ne posjeduju najviše stepene prirodne očuvanosti, istakavši da dokument predstavlja značajan korak u daljem unapređenju zaštite i održivog korišćenja prostora Parka prirode „Piva“. Istakao je stav da se prirodni resursi Parka mogu koristiti ukoliko njihova upotreba ne remeti značajno floru i faunu, naglašavajući da se određeni oblici eksploatacije šuma mogu sprovesti bez nanošenja štete ekosistemima, uz adekvatnu kontrolu i monitoring. Naveo je da je prethodno zoniranje šuma bilo previše restriktivno, što je, prema njegovom mišljenju, otežavalo kontrolu, upravljanje i funkcionisanje Parka u praksi. Predsjednik Delić je zaključio da je cilj Opštine da se kroz reviziju zona i granica postigne ravnoteža između zaštite prirode i održivog razvoja lokalne zajednice, uz poštovanje zakonskih propisa i principa očuvanja prirodnih vrijednosti.

U toku javne rasprave u usmenoj formi su iznesene sledeće primjedbe, predlozi i sugestije od sledećih učesnika:

III.1 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Mirko Vuković, građanin

III.1.1 Primjedba, predlog sugestija: Ima primjedbu na velike sječe šuma jer remete staništa određenih vrsta ptica, među kojima su ističe tetrijeb gluhan.

Odgovor: PRIMJEDBA SE DJELIMIČNO PRIHVATA.

Ovom revizijom nije dozvoljena sječa šume u II zoni zaštite, Aktivnosti koje pominjete ne razmatra ova studija već nedležne institucije.

III.1.2 Primjedba, predlog, sugestija: Tvrdi da se ljudi iz sela Jerinići i Babići bune zbog pucnjave tokom noći kao posljedice lova, koji je u tim i okolnim oblastima zabranjen. Naveo je da, prema njegovim saznanjima, kontrolu lovaca u praksi sprovode samo dva lugara Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, koja gazduje lovištem posebne namjene „Piva“, koje obuhvata i područje Parka prirode „Piva“. Istakao je da nijedan nadzornik Parka prirode „Piva“ nije vršio kontrolu lovnih aktivnosti, iako se, prema njegovim riječima, nezakonit lov povremeno odvija na teritoriji Parka. Takođe apeluje da se u okviru revidirane Studije, kao i kroz buduće planove upravljanja, preciznije definišu nadležnosti i koordinacija između Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore i Službe zaštite Parka prirode „Piva“, kako bi se obezbijedila bolja zaštita divljači i smanjenje nezakonitih aktivnosti u lovištu.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

Takođe lov nije dozvoljen, Novim rješenjem o stavljanu pod zaštitu rijetkih prorijeđenih vrsta koji je u proceduri kod Ministarstva ekologije ptice sa Ptičije direktive su stavljene pod zaštitu.

III.1.3 Primjedba, predlog, sugestija: Predlaže da Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore treba da eksploatiše šume, kako bi stanovnici Crne Gore mogli kupovati drva, kako kaže, „k'o ljeb na lageru“.

Odgovor: PRIMJEDBA SE DJELIMIČNO PRIHVATA.

U parku prirode dozvoljena je samo sanitarna sječja u III zoni zaštite. III zonu reguliše Zakon o šumama kao i Planovi za šumske jedinice.

III.1.4 Primjedba, predlog, sugestija: Predlaže da se smanji treća zona u korist druge zone, zbog narušavanja staništa navedenih vrsta.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

Korigovano u Studiji.

III.2 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Blažo Jakanović, član Savjetodavnog tijela Parka prirode „Piva“.

III.2.1 Primjedba, predlog sugestija: Predlog da druga zona ima funkciju zaštite vrsta i njihovih staništa.

Odgovor: PPRIMJEDBA SE PODRAZUMIJEVA.

II zona zaštite na osnovu člana 31 Zakona o zaštiti prirode navodi: Zona sa aktivnim režimom zaštite, zona zaštite II - aktivni režim zaštite, sprovodi se na zaštićenom području u kome su djelimično izmijenjene osobine prirodnih staništa, ali ne do nivoa da ugrožavaju njihov ekološki značaj, uključujući vrijedne predjele i objekte geonasljeđa. U zoni zaštite II sa aktivnim režimom zaštite mogu se: sprovoditi intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unaprjeđenja zaštićenog područja; vršiti kontrolisano korišćenje prirodnih resursa, bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa, populacija, ekosistema, obilježja predjela i objekata geonasljeđa.

III.2.2 Primjedba, predlog, sugestija: Primjedba da II zona zahvata masive Bioča, Maglića i Volujaka na teritoriji Crne Gore iznad 1.500 m.n.v. i priobalni dio rijeke Tare, a da uopšte nije zahvaćeno šumsko područje na granici vegetacije: šumske sastojine - Malo Borje, Razdolje, Rajinovica, Graba, Borje, Babića Omar i Kosman, te dio šumskog kompleksa Milogore, već da su premještene u zonu III.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

Korigovano u Studiji

III.2.3 Primjedba, predlog, sugestija: Predlog da se šumama gazduje na način koji obezbjeđuje obnovu resursa određenog područja.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Zakon o šumama reguliše navedeno pitanje.

III.3 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Vitomir Tepavčević, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore.

III.3.1 Primjedba, predlog, sugestija: Nadovezuje se na izlaganja Mirka Vukovića po pitanju bezbjednosti ptičijih vrsta u području Borja.

Odgovor: PRIHVATA SE.

Postoje važeći planski akti, te da se sve aktivnosti sprovedu u skladu sa Odlukom o proglašenju Regionalnog parka „Piva“.

III.3.2 Primjedba, predlog, sugestija: Sve tri gazdinske jedinice kojima Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore gazduje na području Parka prirode „Piva“ posjeduju važeće planske akte, te da se sve aktivnosti sprovode u skladu sa Odlukom o proglašenju Regionalnog parka „Piva“.

Odgovor: PRIHVATA SE.

Dat odgovor.

III.4 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Bosiljka Crnogorac Žarković, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore.

III.4.1 Primjedba, predlog, sugestija: Ističe da tokom deset godina postojanja Parka prirode „Piva“ nije bilo zabilježenih slučajeva devastacije šuma, te da se šumskim fondom gazduje planski i u skladu sa propisima. Navodi je da je tokom 2024. godine postavljeno više od 80 feromonskih klopki radi praćenja i suzbijanja štetnih potkornjaka, čime se doprinosi očuvanju stabilnosti i zdravlja šumskih ekosistema. Takođe je naglasila da eksploatacija šuma ne znači njihovu devastaciju, već predstavlja prirodnu i kontrolisanu aktivnost, kao i u drugim zemljama koje sprovode održivo gazdovanje šumama.

Odgovor: PRIHVATA SE.

Dat odgovor.

III.5 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Nenad Žarković, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore.

III.5.1 Primjedba, predlog, sugestija: Nadovezuje se na navode Mirka Vukovića, ističući da su preduzete odgovarajuće mjere u vezi sa nedozvoljenim lovnim aktivnostima na području Parka prirode „Piva“. Navodi da su koncesije za korišćenje šuma proglašene u periodu kada je ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja bio Milutin Simović. Takođe navodi da su na području Borja četiri odjela stavljena pod zaštitu. Takođe je istakao da se na gazdinskoj jedinici Pivska planina realizuje 35–40% od planiranog etata, dok se u drugoj gazdinskoj jedinici realizuje oko 25% od planiranog etata, pri čemu ukupni opštinski etat iznosi 45.000 m³.

Odgovor: PRIMJEDBA SE NE PRIHVATA.

Ovo pitanje treba tražiti kod Ministarstva poljoprivrede i Uprave za gazdovanje šumama i lovištima. Studija zabranjuje lov u prvoj i drugoj zoni.

III.6 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Nikola Daković, Elektroprivreda Crne Gore AD.

III.6.1 Primjedba, predlog, sugestija: Navodi da se prilikom proglašenja Parka nije vodilo računa o postojećim objektima, konkretno HE Piva. Novom Studijom je HE Piva izuzeta iz I zone,

međutim potrebna je dodatna reviziji I zone, uzimajući u obzir klizišta u zoni Pivskog jezera, koje EPCG ad treba da prati, snima i sanira.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

Korigovano u Studiji. Zona klizišta je stavljena u III zonu, kako bi bila moguća sanicija klizišta ukoliko dođe do toga.

III.7 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Svetlana Ognjenović, Elektroprivreda Crne Gore AD.

III.7.1 Primjedba, predlog, sugestija: Potrebno detaljnije razgraničiti I i III zonu, s obzirom na potrebu praćenja i sanacije klizišta koje je naveo Nikola Daković, a isto treba izmjestiti iz zone I u zonu III radi monitoringa klizišta sa potencijalnim uticajima na akumulaciju Pivskog jezera, a detaljne sugestije i primjedbe će uputiti pisanim putem.

Odgovor: PRIMJEDBA SE PRIHVATA.

Za zonu klizišta - korigovano na karti i Studiji.

III.8 Podnosilac primjedbe, predloga i sugestije: Ivan Doderović, Park prirode „Piva“ d.o.o.

III.8.1 Primjedba, predlog, sugestija: U I zoni je, u staroj Odluci, bio zabranjen lov i ribolov, dok u novoj Odluci nema te zabrane.

Odgovor: U prvoj zoni su dozvoljena samo naučna istraživanja. Zakon jasno propisuje šta je prva zona zaštite i nije potrebno dalje objašnjenje. Nema lova i ribolova, ni u II zoni a ne u I zoni zaštite.

III.8.2 Primjedba, predlog, sugestija: Reintrodukcija je bila predviđena u I zoni u staroj Odluci, a u novoj je izostavljena.

Odgovor: Nejasno reintrodukcija čega.

III.8.3 Primjedba, predlog, sugestija: Trnovačko jezero i Stabanska jezera imala su posebne mjere koje su izostavljene u novoj Odluci.

Odgovor: Istraživanja sprovedena kroz Naturu 2000 su pokazala da navedena jezera ne zavrjeđuju da budu u prvoj zoni zaštite, a osim toga ogromni broj turista posjećuje navedena jezera pa bi u tom slučaju rendžeri parka morali da vraćaju turiste. Kroz petogodišnji Plan upravljanja Upravljač daje ciljeve i aktivnosti plana upravljanja, mjere, smjernice kao i monitoring na cijeloj teritoriji Parka i njihovu realizaciju kroz jednogodišnje programe upravljanja.

III.8.4 Primjedba, predlog, sugestija: Traži se komentar na zabranu paljenja vatre u na teritoriji cijelog Parka prirode „Piva“.

Odgovor: To se podrazumijeva, i upravljač mora da sankcioniše sve koji pale vatru na otvorenom.

Centralna javna rasprava je završena 13.10.2025. u 13.50 časova.

Odgovorili:

Stručni saradnici na izradi Studije revizije

Obradila:

dr Milka Rajković-Mitrović
koordinator Studije revizije

Milka Rajković-Mitrović

